

HUDOBNÝ ŽIVOT '76

12. IV. 1976
Ročník VIII.
2.— Kčs

7

Snímka: Kamil Vyskočil

Venované XV. zjazdu KSČ

Umelci medzi pracujúcimi

Zjazd Komunistickej strany Slovenskej, XV. zjazd KSČ i 55. výročie začania Komunistickej strany Česko-slovenska zaktivizovalo mnohých slovenských interpretov a hudobných skladateľov, aby v ešte väčšej miere nadavali kontakty s našimi pracujúcimi a príčinili sa tak o umocnenie slávnej atmosféry na zhromaždeniach a schôdzach, venovaných najvýznamnejším udalostiam roka v živote našej spoločnosti. Desiatky slovenských interpretačných umelcov a komorných telies venujú XV. zjazdu KSČ vystúpenia, v ktorých zazniejú diela slovenskej, českej, ruskej a sovietskej hudobnej tvorby. Vystúpenia, ktoré umelci absolvujú v závodoch, školách, závodných kluboch, či osvetových zariadeniach sú darom aj v tom zmysle, že umelci za ne nepričinajú honorár. Celá akcia sa uskutočňuje po dohovore Slovkoncertu so Zväzom českých skladateľov a Zväzom slovenských skladateľov. Z tejto dohody medzi Slovkoncertom a národnými zväzmi skladateľov vyplýva aj viacero iných akcií. Je to napríklad účasť významných slovenských a českých hudobných skladateľov na vystúpeniach telies, či jednotlivcov, kde sa budú hrať ich skladby. Bude to súčasne priležitosť pre besedy s pracujúcimi o tvorivých problémoch skladateľov a interpretačných umelcov.

V rámci spomínamej spolupráce vystúpi v mestách, ktoré sa najviac zaužili o rozvoj národnej hudobnej kultúry, **Talichovo a Smetanova kvarteto** z Prahy. Týchto vystúpení sa zúčastnia česki hudobní skladatelia: **Václav Dobiáš, Jiří Pauer a Josef Boháč**.

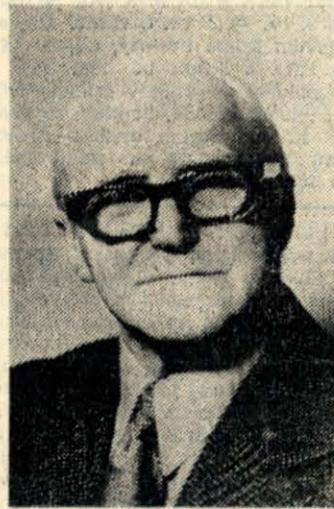
Ako závazok k XV. zjazdu rozhodli sa venovať svoje vystúpenia tito umelci a súbory: **klaviristi — Nataša Bezecková, Sylvia Čápová, Ida Černecák, Eva Dianovská-Vršíšková, Tatiana Fraňová, Klára Havlíková, Valéria Hrdinová, Daniela Kardošová,**

—mpk—

Anketa Hudobného života k XV. zjazdu KSČ

Slovo k času

1. Co považujete za najvýznamnejší čin, alebo tendenciu medzi XIV. a XV. zjazdom KSČ?
2. Aké sú vaše umelecké plány v najbližšom období?

• Za najvýznamnejší čin medzi XIV. a XV. zjazdom KSČ v oblasti hudobnej kultúry považujem úspešnú spoluprácu medzi Zväzom českých skladateľov a koncertných umelcov a Zväzom slovenských skladateľov, ktorá sa neuspokoja s formálmi deklaratívneho rázu, ale našla cestu k realizácii činov na koncertných pódiach. Dokazuje to množstvo spoločných akcií na celom území Československej socialistickej republiky vo forme koncertných podujatí, na ktorých diela českých autorov interpretovali slovenskí umelci a diela slovenských skladateľov odzneli v podaní českých výkonných umelcov. Členov oboch zväzov zbližili tiež aktivity v nikdy netušenej miere a prítomnosť autorov na týchto koncertoch dodávala týmto akciami osobitný dôraz o spolupatričnosti českých a slovenských umelcov. Osobitne vyzdvihujem, že takéto spoločné konerty sa organizovali najčastejšie v rámci významných politických jubilej. Vari najrozšiaľšia bola akcia k 30. výročiu Slovenského národného povstania v roku 1974.

• Po dokončení partitúry symfonického obrazu „Prielom“ z hudby k filmu „Boj sa skončí zajtra“ podľa námetu Vladimíra Mináča, venovanému pracovníkom Chemických závodov Jura Černičkovi v Bratislave z príležitosti XV. zjazdu KSČ, ma ľaká dokončenie ďalšieho rozpracovaného „Concertina pre klarinet a orchestra“.

EUGEN SUCHON, národný umelec

• Na základe svojich osobných skúseností zvlášť pozoruhodný klad predošlých rokov pokladám určitý posun vo vedomí mladej generácie v prospech vďyne hudby, teda v prospech skutočných umeleckých hodnôt. Ako hlavný argument sa v tejto súvislosti uvádzajú bratislavské konceriné stene v ľase BHS. Iba Bratislava by však iste ako dôkaz nestačila. Veľmi dobrým dojem som si odnesla nápr. z Martina, kde som začiatkom decembra hrala a besedovala na koncerte pre ľamajších vysokoškolákov. Pre takéto vnitrové a pozorné publikum sa mi dobre hrá, v kontakte s ním vzniká ozajstná tvorivá atmosféra. Nikdy nebudem lutovať námahu a cestu za takouto mládežou. Naše mestá a mestečká prechádzajú v rokoch socialistickej výstavby veľkou metamorfózou. Už nie je zriedkavosťou slovenské mesto, alebo mesto daleko od centra, v ktorom sa rozvíja koncertný život, kde si národné umenie získava svoje stále publikum a prispieva k vsestrannému, harmonickému rozvoju človeka. Ten trend sa žiada nadalej účinne podporovať, pretože ani najdokonalejší technický prostriedok nemôže nahradíť osobný zážitok z koncertu.

• Za hlavný cieľ mojej umeleckej práce pokladám a budem pokladať aj v budúcom rokoch uvádzanie a presadzovanie najlepších diel

našej súčasnej hudby doma i v zahraničí. Nechápmem túto úlohu ako nepríjemnú povinnosť koncertného umelca, ale ako prejav angažovanosti, vyvierajúci z hlbokého presvedčenia, že ide o skutočne vynikajúcu tvorbu. Určitú konkrétnu časť tohto svojho zámeru som práve zapísala dokončením gramofónových nahrávok celej klavirnej tvorby národného umelca Eugena Suchoňa. V Opuse vynie je moja ďalšia LP platňa, na ktorú sa — zhodou okolností — dostali najstaršie, ale aj najnovšie klavirné diela majstra. Kvôli názornosti treba vari povedať, že časový rozsah týchto nahrávok reprezentuje temer celé dve opery. Svoj repertoár plánujem rozšíriť o naštudovanie Tatranských potokov J. Cikkera, ktoré zanechali vo mne hlboký dojem o naštudovaní nebohého kolegu Milosa Váňu. Zo svetovej tvorby študujem Šostakovičov I. klavirny-koncert. Prípravujem svoj ďalší recitál zo svetovej i domácej tvorby a chystám sa osláviť malé osobné jubileum — ste uvedenie Toccaty pre klavír od E. Suchoňa, ktorú som hrala premiérovo na BHS 1973.

KLÁRA HAVLÍKOVÁ, zaslúžilá umelkyňa

• Uvedomujem si, že v celoslovenskom, alebo v celostátnom meradle vznikli a uželi svetlo sveta mnohé vynikajúce umelecké telesá, organizácie, vynikajúci interpreti, hodni neskôr čestných titulov: laureáti, zaslúžili, národní umelci. Ale nás — žilinských a nadobúdku profesorov a žiakov Konzervatória — najviac blaží skutočnosť, že v roku 1974-75 v ľase SNP a oslobodenia našej vlasti Sovietskou armádou bol zriadený Štátny komorný orchester.

(Pokračovanie na 3. str.)

staccato

PČVODNA TELEVIZNA OPERA Jaroslava Meiera Noc pred nesmrteľnosťou dostaťa v televíznej žatve, ktorá bola v januári t. r., prvý cenu. Partitúru opery si vyznádalo Žilinské Konzervatórium, ktoré chce operu naštudovať. Opera Erindo od J. S. Kussera, ktorú dávnejšie upravil a zrekonštruoval J. Meier a slávila viacerom úspechov doma i v zahraničí, sa pripravuje na uvedenie v Divadle Zdeňka Nejedlého v Opave.

SPOMIENKOVÝ VEČER uskutočnený pri priležitosti 200. výročia otvorenia Veľkého divadla v Moskve usporiadali dňa 29. marca t. r. SUV ZCSP a Dom čs. sovietského priateľstva v Bratislave.

SKO USPORIADALO po svojom jubilejném koncerte 11. III. t. r. priateľské stretnutie so svojimi priaznivcami. Slovenská filharmonia pripravila spoločenské podujatie — prvý reprezentačný ples pre priateľov a abonentov návštěvníkov SF, ako aj pre všetkých zamestnancov tejto inštitúcie. Ples bol 19. III. t. r. v hoteli Carlton.

MÍKBACHOV PALÁC bude každú nedele od 10.30 hod. centrom poriadania pravidelných nedennej predpoludňajších koncertov. Od polovice marca do konca októbra t. r. ich poriada MDKO a Galéria hlavného mesta SSR Bratislavu.

V DŇOCH 6. a 7. MARCA t. r. bola na bratislavskej Novej scéne premiéra musicalu od D. Jusica „Dundo Maroje“. Máloko vie, že ho a Dundovi Maroje, ktorí napísal renesančný chorvátsky autor M. Držič, inšpirovala nielen súčasný hudobného skladateľa, ale dávnejšie napísal k tejto hre scénickú hudbu i Krešimir Baranović. Použil k nej motív telianskej renesančnej hudby. V roku 1944 Ivo Lhotka-Kalinský napísal operu „Fomet, meštar od ženitbe“, ktorá si slala opäť do príbehu o Dundovi Maroje. Libretó napísal upravovateľ tejto starej komédie, ktorý sa podpísal aj pod textovú stránku dnešného musicalu — dr. Merko Fotez. Patrí k významným divadelníkom Juhoslavie a k jeho zásluhám patrí, že obnovil slávu Marina Držiča.

WESTERN ARTS TRIO je hudobný súbor, ktorého členovia pôsobia ako sólisti a pedagógovia na hudobnej fakulte Univerzity v Laramie, štát Wyoming (USA). Súbor vystúpil vo februári vo viacerých slovenských mestách — v Liptovskom Mikuláši, v Žiline, v Banskej Bystrici, v Spišskej Novej Vsi a v Prešove. O. t. uviedol premiéru Tria od I. Željenku, ktoré autor napísal priamo pre tento súbor. Skladateľ bol osobne prítomný na premiére v Liptovskom Mikuláši. Traja muzikanti predviedli dielo spontánne a muzikantsky plnokrvne. Autor v tomto diele nasadzuje svojej invencii pevnú uzdu — všetky tvary odvodené z jediného elementárneho východiska, stručne: melodickej bunky. Variačným majstrovstvom a rytmickou predstavivosťou obnvieňa tento základ do najrôznejších hudobných obrazov a štruktúr.

VYDAVATEĽSTVO OPUS dodalo po tieto dni na knižné pulty svojich predajní tieňto notové materiály: Zborník Ladislava Daniela „Píšfalóčka moja“ — slovenské ľudové piesne pre spev a zobcovú flautu, „Základy vyučovania op. 176“ pre klavír od H. L. Ch. Duvernoya. OPUS vydal i zberku „Slovenské ľudové piesne“ od V. Kořínska v úprave pre jedny a dvojky husle.

VYDAVATEĽSTVO PANTON zaslalo do redakcie ďalšiu sériu nototlačí. Spomíname piesň „Lidice varuji“, cyklus skladieb pre zmiešaný a detský zbor, sóla a malý orchester — „Kytice“ od B. Martinu, partitúru diela „Jedenáct miniatúr“ od J. F. Nováka (pre dva lesné rohy a violu), „Sonátu č. 2“ pre flautu a klavír od J. K. Vaňhalu, desať piesní pre materské školy „Hopsa, hejsa“ od Slavojána Princia a „Školu násobného staccata“ pre dychové nástroje. (Autori — J. Formánek a O. Tvrďák.)

JUHOČESKÉ DIVADLO v Českých Budějoviciach pripravilo na 3. marca t. r. premiéru Smetanovej opery Branibori v Čechách. Dirigentom predstavenia je Karol Nosek, režiú má Inge Švandová z Plzeň a h. Branibori v Čechách je poslednou v rade smetanovských premiér, ktoré sa v posledných rokoch postupne pripravili na juhočeskom javisku. Nezaznelo už iba torzo nedokončenej opery Viola.

ZVÄZ ČESKÝCH SKLADATEĽOV a koncertných umelcov, ZSS a PKO v Banskej Bystrici usporiadali 9. III. t. r. v Robotníckom dome slávostný koncert „Umeliči strane“. Predstavili sa na ňom dr. Gustáv Papp, Talichovo kvarteto a Eva Pappová — klavírny sprievod. Na koncerte odzneli skladby M. Schneidra-Trnavského, B. Urbanca, J. Boháča, V. Nováka, J. Zimera a D. Šostakoviča. Hosťom koncertu bol zasl. umelec B. Urbanc.

SIMONE BOCCANEGRÁ — po Verdiho Rigolettu a Pucciniho Tosce ďalší taliansky titul, ktorý uviedla opera DJGT v Banskej Bystrici. Režiu tejto Verdiho opery mal Koloman Čiliš, hudobnú naštudovanie pripravil Vojtech Javora, scénu a kostýmy navrhol Pavol Herchl. Titulnú postavu spieval na premiére dňa 6. III. t. r. Stefan Babjak, v úlohe Márie sa predstavila Dagmar Rohová a Paola spieval Milan Schenko. K premiére sa ešte vrátime.

PIATÝ SEMINAR mladých muzikológov a kritikov bude 28.—30. apríla t. r. v Piešťanoch. Tohtoročný seminár je venovaný XV. zjazdu KSC a jeho ústredná téma je: „Kultúrna politika od oslobodenia — so zvláštnou aplikáciou na hudobnú kultúru“. Dňa 29. IV. odznejú na seminári prednášky prof. dr. Ing. M. Hruškovič, CSc., vedúceho oddelenia kultúry a umenia UV KSS, dr. Z. Nováčka, CSc. a dr. L. Mokrého, CSc.

OSTRAVSKÝ MUZIKOLÓG doc. dr. Vladimír Gregor, CSc. vydal monografiu „Rudolf Kučín — obraz života a diela“. V knihe sa hodnotí hudobná aj politicko-organizačná práca skladateľa Rudolfa Kučína (1909—1973), ktorý celkom programovo ochránil svoju tvorivú aktivity: na jednej strane hudbu Ľudovou, jej úpravami a na druhej strane — závažnými formami hudby symfonickej.

XV. HUMENSKÁ HODOBNÁ JAR je tohto roku od 9. IV. — 2. VI. Otvárací koncert bol v novom Dome kultury, dejisku XV. ročníka HHJ. Vystúpil na ňom SKO. Z ďalších súborov a sólistov ôsmich večerov HHJ spomíname SF, Smetanovo kvarteto, SF Košice, Státné divadlo Košice, Moravskú filharmoniu a bujharského huslistu Ninčo Minčeva.

ZBORY PRE OBČIANSKE ZÁLEŽITOSTI a ich činnosť bola na programe tlačovej porady (10. III. t. r.), ktorú usporiadali náimestník ministra kultúry SSR dr. Jozef Mravík. Okrem podrobnej informácie všeobecného charakteru sa hovorilo o klučovej úlohe zborov, ktorá je v zabezpečovaní zväšenej ideovej a kultúrnej úrovne občianskych odborov. Nesporne v tomto ohľade zohľava významnú úlohu aj hudba, ktorá je obyčajne reprodukovaná iba z mg pásom, alebo gramoplatení. Stále chýba dostatok priležitostínych pôvodných skladieb — či už k sobášom, k pohrebom, alebo iným priležitosťiam.

HOLD Z JAZDU KSS pripravili umelci a pracovníci SND, NS, SF, SEUKU a Lúčnice. V režii Tibora Rakovského a na scéne Ladislava Vychodila tento slávostný program preberala aj Cs. televízia (dňa 24. III. t. r.). V hudobnej časti odznela Májová hymna v úprave Z. Mikuláša a ukážky z diel E. Suchoňa, J. Čikkeru, A. Moyzesu, M. Vilecu, S. Stračínu, J. Farkaša, T. Andrašová, A. Dvořáka, A. Chačaturiana.

HIS Českého hudobného fondu vydalo praktickú príručku „Hudební události v Československu 1976“.

UŽ TRINÁST ROKOV trvá spolupráca medzi LŠU v Dunajskej Stredie a v Komárne. Spôsobia vo vzájomných hospitáciach pedagógov a vo výmenných koncertoch. Poslednou akciou bol žiacky koncert oboch škôl v marci t. r.

MUSICAL „HAZARDNÁ HRA“, ktorý je napísaný na motívy hry A. V. Suchovové Kobyliny „Krečinskij sa žení“ pripravuje spevohra Novej scény na počesť XV. zjazdu KSC. Dňa 15. III. t. r. bola v Bratislave tlačová beseda s režisérom pripravovanej inscenácie — G. P. Ansímovom, národným umelcom ZSSR, laureátom Státej ceny Kl. Gottwalda a riadiťom Moskovského divadla operety. Ten-to významný sovietsky umelec bude ešte v tomto roku režírovať v Prahe Shakespearevu komédiu Vela krik pre nič. V pražskom ND už inscenoval opery S. Prokofieva Láska ku tomu pomarančom a Vojna a mier. V činohre ND pripravil vlastnú dramatizáciu Tolského románu Vojna a mier. Termín bratislavskej premiéry musicalu je určený na 9. mája t. r. Autormi sú Kim Ryžov (libreto a verše) a Alexander Kočík (hudba). Ďalším hosfami zo ZSSR bude asistent režie I. S. Barabášov a choreograf D. Plotkin, obaja z Moskovského divadla operety. Scénu navrhol národný umelec L. Vychodil zo SND.

KALENDÁR MEDZINÁRODNÝCH hudobných súťaží na prvý polrok 1976: Atény — spev (23.—29. III.); Barcelona — klavír, spev, violončelo (27. III. — 7. IV.); Monako — kompozícia (10.—20. V.); Neapol — klavír, kompozícia (18.—26. IV.); Praha — viola, violončelo (2.—14. V.); Brusel — husle (4.—29. V.); Lipsko — klavír, organ, spev, husle, čelo (14.—31. V.); Poznaň — kompozícia (1. VI. — 31. VII.); Montreal — klavír (4.—22. VI.); Sofia — spev (5.—22. VI.).

ŠKOLA A HUDA

Pedagóg — skladateľ'

JURAJA TANDLERA, bratislavského hudobného pedagóga — mälokto pozná ako skladateľa. Vo svojom pedagogickom okruhu je však už známy, najmä ako autor skladieb inštrukívneho zamerania. Pretože nie je samozrejmou, aby sa učiteľ venoval kompozičnej práci, prinášame profil tohto nadaného hudobníka.

Juraj Tandler absolvoval v r. 1958 Vyššiu hudobnú školu pre vzdelenie učiteľov hudobných škôl. Končil v huslovej triede Vilama Kořínska. Od r. 1960 pôsobil ako učiteľ komornej a huslovej hry, tiež súborovej a orchestralnej hry na LŠU Bratislava-Nivy. V tomto období písal — ako samouk — veľa klavírnych a komorných skladieb pre všetky technické stupne LŠU. Predložil ich svojmu bývalému profesorovi Vilamovi Kořínskemu, ktorý ho povzbudil do ďalšieho štúdia kompozície. Od roku 1972 začal študovať na brnenskej JAMU. Stal sa žiakom doc. Miloslava Istvána. Štúdium má ukončené v budúcom roku. Ak začiatky jeho tvorby boli ovplyvnené impresionizmom, súčasne

kompozície charakterizuje využívanie modernnej techniky a dodekafónia i seriálna technika. V podstate mu však ide o syntézu, resp. prelínanie viacerých kompozičných prístupov. Pri brnenskej JAMU je Štúdio pre súčasnú hudbu, ktoré je určené na predvádzanie diel poslucháčovi a pedagógovi. V marci tu odznela ako premiéra aj jeho skladba *Zrodenie dňa* — pre husle a klavír. Dielo vzniklo k 30. výročiu oslobodenia našej vlasti. Približne v tom istom čase bude mať premiéru *Slatíkové kvarteto*, odmenené prvou cenou v internnej súťaži JAMU, poriadanej pri priležitosti 30. výročia oslobodenia. Z ďalších významnejších diel Juraja Tandlera spomíname *Dialóg pre bicie nástroje a organ*, *Trio pre flauto, klarinet a fagot* (studujú ho členovia Bratislavského dychového kvinteta), *Suita pre sólo — husle* (pre Čs. rozhlas ju na-

hral Viktor Šimčík), *Štyri klavírne skladby*, *Hry pre orchester*, *Pastoreale pre flautu, trúbku, saxofón a mg pás*, komorná kantáta *Nové prebudenie* na texty Rabindranátha Thákura. Pre súťaž *Prix Bratislava* 1975 robil úpravu piesne *Idu hudec horou* z Liptovských Sliačov — pre ženské sólo, mužský zbor a slávickový orchester. Zo zborovej tvorby je zaujímavý cyklus, ovplyvňujúci sonoričnosťou s názvom *Piesne bez slov* — pre miešaný zbor. *De amoure* z r. 1973 je miešaný zbor na latinský text z 15. storočia. Obe vokálne skladby sú napísané volnou dodekafóniou. Texty Vladimíra Reisla inšpirovali skladateľa pri písaní zboru *Mladí a lyrične reflexívne obrazy poetky M. Hařamovej* hudobne spracoval v *Dvoch ženských zboroch*. V marci uviedli v Berline *Malú suitu pre slávickový orchester* a sólové skladby pre klarinet a klavír. Juraj Tandler patrí k zaujímavým typom slovenskej hudobnej pedagogy a začiatky sa významnejšie presadzovať aj ako vzdelaný a hudobne široko orientovaný skladateľ.

BOŽENA DLHÁNOVÁ

Piešťanská iniciatíva

● **PRED TROMI ROKMI** vytvorili v Piešťanoch sympatickú tradíciu: koncerty bývalých žiakov miestnej LŠU, ktorí študujú na našich konzervatóriach a vysokých školách. Doterajšie koncerty jednoznačne potvrdili užitočnosť podobných akcií. Pri priležitosti posledného — siedmeho — takéhoto podujatia (20. februára 1978) položili sme niekoľko otázok iniciátorovi koncertov, predsedovi ZRPŠ pri LŠU a podpredsedovi Kruhu priateľov umenia Viktorovi Hradovskému.

Ako prijali vašu iniciatívu?

Získal som nielen plnú podporu, ale aj cennú pomoc zo strany členov výboru ZRPŠ. Povodačný som aj Kultúrnemu a spoločenskému stredisku za pomoc pri tlači plagátov a pri zabezpečení sály. S porozumením som sa stretol tiež u riaditeľov konzervatórií (nemôžem tu nespomenúť mimoriadne kladný postoj dr. Z. Nováčka) a jednotlivých profesorov, ktorí starostivo a včas pripravujú programy so svojimi žiakmi. Ročne organizujeme dva koncerty, na ktorých sa môžu postupne vystriedať všetci naši bývalí žiaci. No pretože ide o verejný vystúpenie — a teda o reprezentáciu školy, konečne rozhodnutie o tom, kto môže účinkovať, pochávame, prirodzené, profesorom.

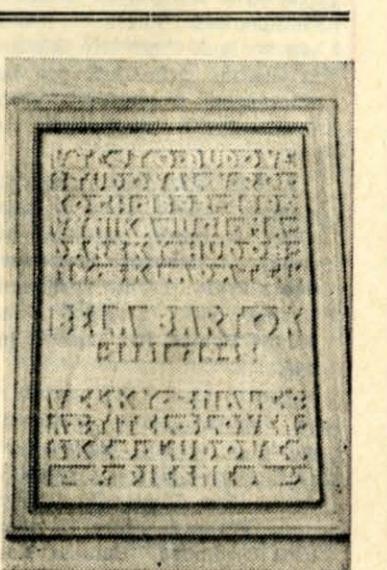
S návštevou némata problémy?

Tieto koncerty sú spravidla dobre navštevované, a čo nás najviac teší, hlavne mladími ľudmi, či už z LŠU, gymnázia, alebo zo závodu Tesla. Výkony účinkujúcich z roka na rok rastú a sú dobrým príkladom pre našich terajších žiakov LŠU. Po koncertoch sa stretávame s účinkujúcimi na priateľskom posedení, kde býva veľmi príjemná a bezprostredná atmosféra. Máme záujem na výestrannom rozvoji koncertného života v našom meste. Preto i v budúcnosti budeme podporovať akcie Piešťanského festivalu a koncerty Kruhu priateľov umenia. Okrem toho, čo už robíme, chceli by sme aspoň raz do roka pripraviť vystúpenie už hotových umelcov, ktorí začínali na našej škole. Prvý takýto koncert plánujeme na jesennu tohto roku. Ďalej mienime vytvoriť podmienky pre vznik kvarteta, ktoré by sa postupne rozšírilo na väčší stály komorný súbor. Snáď sa tieto plány môžu zdať príjemné, ale v Piešťanoch na ich realizáciu už pomaly dozrevajú podmienky.

K. DUFFEK

Hudobný svet si pripomínenie 25. marca t. r. 95. narodeniny Belu Bartóka. V rokoch 1892 až 1899 študoval v Bratislave: naučenával bratislavské moderné gymnasium. Idnes je v budove Slovenská pedagogická knižnica s pamätnou tabuľou Hudobného pondelky, kde uvádzajú na pódiu mladých adeptov interpretačného umenia. Účinkujúcich vyhľadáva na rôznych súťažiach a — keď-

Zastával dva významné umelecké posty — šéfdirigentský v Slovenskej filharmónii a v Symfonickom orchestri hlavného mesta Prahy FOK — vyžaduje nesporne silu duševnú i kondíciu fyzickú. Ale najmä dve umelecké koncepcie, dva rozdielne prístupy k orchestrom, ktoré vyrástli v odlišných podmienkach. Mohli by ste pohoríti o spomínaných cieľoch i dosiahnutých výsledkoch v Prahe — na jednej strane a v SF — na strane druhej?

■ Momentálne je v Prahe až päť veľkých orchestrov, pričom Česká filharmonia a Symfonický orchester hlavného mesta Prahy FOK patria k najreprezentatívnejším. ČF mala už vo svojej minulosti za úlohu reprodukovať českú klasicu a súčasnú hudbu a zoobráfť sa tzv. väčšinou koncertami. To, čo nazývame „väčšinou populárom“, vyplňoval v minulosti orchester FOK. Takéto zatriedenie poznačilo orchester aj výrazovou tvárnosťou. Po celú dobu svojej existencie (pozn. red.) — v roku 1974 to bolo 40 rokov — tento orchester bol vedený približne touto programovou konceptiou. Na jednej strane tak vyváholoval činnosť ČF, ale chýbala mu oblasť náročnejšej koncertnej dramaturgie. Prichodom do orchestra som si spravil plán, ktorého cieľom bolo, aby teleso postupne prešlo na väčšiu symfonickú hudbu. Od začiatku som teda chcel robíť koncerty náročné, klás pred hráčov úlohy v oblasti štýlovej a výrazovej. Vela směr hrali hudby klasickej i predklasickej, postupne sa dostali až k Stravinskému, Mahlerovi, Sostakovičovi. Zmena dramaturgie vyplývala aj z potreby narastajúceho pražského publiku. Načriem trochu do histórie FOK. Ako viete, táto značka — poviedzme, že dnes už tradičná — znamená počiatočné písmaná slov film —

Ak hudobná veda a kritika naznamej národné prvky a tendencie v oblasti skladateľskej a interpretačnej tvorby, dá sa toho aspektu hovoriť aj o národných dirigentských štýloch?

■ Každý dirigent niekde patri — temperamentom, rodom, štúdiom, filozofickým zameraním, hudobnou vzdelenosťou. Z niečoho vznikol, z niečoho povstáva. A pritom musí byť veľmi internacionálny — ak nie až kozmopolitický. Musí vedieť reprodukovať rôzne štýly, školy, národné smery. V tomto procese sa vytvára osobnosť, ktorá sa prikloní k istej kultúre, ktorú nejakým spôsobom strávi. Tá v nôh neustále pracuje, je studnicou, na základe ktorej môže pracovať, reprodukovať seba i dielo skladateľa. Musí nasiaknuť domácou kultúrou, ale ist aj vyššie, ďalej, aby rozumel hudbe ako takej. Ak malíar posledným tahom štěca zdefinitívni dielo, hudba sa dirigentovi odhaluje každým naštudovaním. Preto si myslím, že toto povolanie patrí k jednému z najťažších reprodukčných umení. Preto, že dirigent vyrastá v národnnej kultúre, cíti rast a tlak istých špecifík, vidi, čo tu bolo urobené. Vjetie, všetky tie vklady, ktoré dirigent do seba nasáva, nemožno amortizovať okamžite. Výsledky často prichádzajú neskôr. Spomínam na Talichove úvahy spred ro-

So zaslúžilým umelcom Ladislavom Slovákom

... o umení dirigentskom

opera — Koncert. Všetky tiež oblasti umenia využívali činnosť telesa, ktoré nebolo do roku 1952 poštátene, ani finančne vďačno, ako je to teraz. Prirodzene, že hlavné pole pôsobnosti bolo v nahrávaní filmovej hudby, v sporadicom vystupovaní na koncertoch, v spoluúinkovaní pri rozhlasovom vysielaní opier a operiet, v nahrávaní pre rozhlas. Dnes sa ukázalo, že Praha by mala mať dve symfonické telesá, vysokú úroveň — tak, ako majú vo Viedni filharmonikov a symfonikov. Za štyri roky mojej pôsobnosti podarilo sa nám vyplniť istú medzeru, nastúpiť cestu... Možno nie vo všetkom, lebo orchester potreboval zmenu aj v pôsobe štúdia, v systémnej práce, skúšok a pod. Ale je otvorená perspektíva, aby orchester mohol ist po tejto ceste ďalej.

■ Slovenská filharmónia — po cely čas pôsobená v tejto inštitúcii (pozn. red. — od r. 1961) mi išlo o to, aby sme vystavovali slovenský štýl v reprodukcii domáčich skladieb. Ako ho charakterizovať? Technicky skladby treba predviesť profesionálne. Nadstavbou je čosi svojské, rodové, citové, mentálne, tažko definovateľné. Zaradíť sa do európskeho kontextu — to je ďalší cieľ orchestra, aj dirigenta. ČF nie je len preto jedinečná, že hrá vynikajúco českú hudbu, ale i preto, lebo patrí k piatim najlepším orchestrom na svete. Neďalo je tento rozhovor bilancovaním práce za uplynulých 15 rokov, počas ktorých

kov a mnohá podstata jeho myšlienok sa mi vyjasňuje v plnej šírke až dnes, hoci sme ako študenti debatovali na tiež témou, no brali sme ich ináč, než v zrelem veku. Ak hovoríme o národných prvkoch v dirigovaní, treba brať v úvahu aj osobný kontakt so skladateľmi, aby sme vedeli charakterizovať nielen ich hudbu, ale aj ich osobnosť, čo sa nesporne prejavuje v umeleckom rukopise. To všetko sú vonkajšie vnemy. O podvedomých záležitostach, ktoré sa ukladajú do ľudovca od narodenia a vytvárajú jeho národný charakter, prejavujúci sa aj vo významu k umeniu, tu podrobnejšie hovoríť nebudem. Je to často nedefinovateľné.

Možno určiť rukopis skladateľa, klavirista, huslistu, režiséra... Je to tak aj u orchestrov. Ktoré z mnohých telies, hrajúcich pod vašou rukou zanechali vo vás najhlbšie stopy?

■ Viete, že som bol na študijnom pobytu v Leningrade. Najprv to boli tri mesiace pobytu a práce v Leningradskej filharmónii. Poprosil som J. Mravinského, aby som mohol mať na záver študijných cest koncert. Bol, vydaril sa a ja som odišiel do Bratislavu. Leningradská filharmónia má miesto tzv. dirigenta — „stažora“, ktoré dostáva vždy najlepší poslucháč dirigovania v ZSSR. Práve vtedy sa uvoľnilo a orchester si po spomínanom koncerte vyvolil miesto miňa.

Anketa Hudobného života

k XV. zjazdu KSČ

Slovo k času

(Dokončenie z 1. str.)

V. Jakubík

● Skromne povedané: aj nadalej vychováva dobrých, socialistické škole odaných učiteľov ŠŠU, absolventov, z ktorých vysoké školy hlavne VŠMU v Bratislave a hľadobne telesa budú mať radosť. Dobudoval Symfonický orchester a dievčenský spevácky zbor konzervatória, aby boli pýchou našej školy a nášho mesta. Boli by sme radi, keby sa nám podarilo projektovo pripraviť výstavbu novej budovy konzervatória a cvičnej ŠŠU.

VOJTECH JAKUBÍK, Konzervatórium Žilina

● Medzi XIV. a XV. zjazdom KSČ vďaka kultúrnej politike strany, došlo v organizáciách a inštitúciach, ktoré sa starajú o kultúru v SSR k veľkému kvalitatívnemu rozmachu v práci, čo sa odzrkadluje na podujatiach, organizovaných u nás v poslednom čase. Do popredia sa dostáva úloha a potreba pozývať pre naše kultúrne vyspelé publikum umelcov svetovej úrovne, čo sa aj dalo. Ako veľmi závažný čin považujem ďalej sa prehľbujúcu spoluprácu našej umeleckej agentúry Slovkoncert, ZSS a popredných slovenských hudobných telies s mladými umelcami, sledovanie ich umeleckého rastu a poskytovanie možností vypracovať sa na úrovni, zodpovedajúcu dnešným vysokým nárokom. Je vidiť, že naše inštitúcie sa zodpovedne starajú o reprezentáciu slovenského umenia doma i v zahraničí.

VLADISLAV BRUNNER ml.

Brunner Vladislav ml

● Zjazdy KSČ mali vždy veľký význam pre pracujúcich. Neobchádzali ani problémy kultúry a umenia. Vytyčovali aj pre ďalšie dôležité oblasti života konkrétné úlohy, dávali jej smernice. Boli to úlohy a smernice inspirovajúce tvorivú činnosť v oblastiach, najpotrebnejších pre výstavbu socialismu. Obdobie medzi zjazdmi sa naplnilo úsilím, uvoľnením, uvoľnením zo života prijaté smernice a závery. Tak tomu bolo aj v živote opery DJGT od jej založenia v r. 1959. Za napojeniamenší krok v období medzi XIV. a XV. zjazdom KSČ považujú umelci nášho divadla udelenie štátu opery DJGT od MK SSR. Do roku 1972 malo toto teleso všeobecny názov — spevohra. Takto aj oficiálne dostal Stredoslovenský kraj umeleckú inštitúciu na úrovni opery. Ďalej treba podčiarknúť úsilie, vynaložené na uklidnenie vnútorných pomerov po krizovom období života a obrátenie pozornosti na väčšiu a hlbšiu sústredestvo k umeleckej a tvorivej práci. Z pozoruhodnejších výsledkov spomeniem premiéry: B. Suchoň — Krátkava, S. Prokofiev — Pribeh ozajstného ľudovca, ako aj uvedenie ďalších dvoch pôvodných slovenských opier: T. Andrášiová — Hájnikova žena, ktorú sme naštudovali na počest 30. výročia Slovenského národného povstania a uvedenie Figušovho Detvána po 47 rokoch. S radostou konštatuujeme stúpanú záujem o operné predstavenia nielen v Banskej Bystrici, ale vo všetkých mestách, ktoré na zájazdoch navštievujeme. Aj keď zájazdy operného telesa sú náročné a pre účinkujúci namáhavé, robíme to z lásky k našim priaznivcom, žijúcim mimo centier kultúrneho diania, ako jediná zájazdová opera na Slovensku. Obrat k lepšemu sa javí aj vo zvýšenom záujme mládeže o operné predstavenia.

● V roku 1978 plánujeme vytvoriť balet, ako samostatný umelecký útvor, ktorý v každej sezóne pripraví 2 celovečerné programy. Opera DJGT pracuje v nevyhovujúcich podmienkach. Tieto postupne v budúciach rokoch vylepšíme. Vieme však, že ani pri najlepšej vôle a námahe nepripriavíme priestory a potrebnú techniku pre návštěvníka, ako aj pre účinkujúci tak, aby využívali vysokým požiadavkám kladeným na divadlo. Preto už dnes pripravujeme podmienky pre výstavbu nového divadla, s ktorou sa počíta v 7. pátracom pláne. Nás kolektív prijal na počest XV. zjazdu KSČ hodnotné záväzky. Umelecki pracovníci v menších kolektívoch vystupujú pri rôznych politických a kultúrnych príležitostach. Prípravili sme celovečerný program pre športovcov a brigády socialistickej práce a mnohých ľudí v divadle záväzky. Nás hlavný záväzok je, naštudovať a úspešne uviesť celovečerný balet K. V. Asafieva: Bachčínská fontána — s premiérou 10. apríla 1976.

STANISLAV KMET, riaditeľ DJGT, Banská Bystrica

Kmet Stanislav

Išiel som do Leningradu teda opäť — v sezóne 1954-55. Riadne som pracoval s orchestrom — ešte sa pamätám na počiatok veľké vrúšenie. Dovtedy som nedirigoval také veľké teleso! Chodil som s ním na letné festivaly pri Čiernom mori, dirigoval som abonentné koncerty. Prežil som tu svoje tovarišské roky. Nečuduje sa, že práve Leningradská filharmónia zanechala vo mne najväčšie zájazky! Pri Mravinskom som sa veľa naučil, orchester me nie raz „podrazil“. Ďalším telesom, ktoré na mňa silne zapôsobilo bola ČF. Na jeseň 1959 som bol na veľkom zájazde s ČF cez tri svetadiely. Navštívili sme Nový Zéland, Austráliu, Japonsko, Čínu, Indiu, ZSSR. Tu som zaznamenal najväčšie svetové úspechy. Dostal som prvý raz do ČF, nie je to ďalšie. Ale dirigoval som desiaty raz — to je umenie! Druhý zájazd s ČF som absolvoval v dobe svetovej výstavy v Montreali. Prešli sme celú západnú Ameriku — do Kanady, až k Mississipi. K týmu turné som sa viaže i pekná spomienka — v Šanghaji som dirigoval 400. koncert ČF v zahraničí. ČF som dirigoval v Kongresovej hale vo Washingtone a v iných významných centrach spoločenského života.

■ Potom prišla krásna práca so SF. I ked som mal už za sebou úspechy, vysledky tu doma majú pre mňa najväčší význam. So SF som totiž rástol. Každý umelec má veda životnej i umeleckej dráhu. Tažko sa dá hovoriť o jej začiatku

— strede... Dôležité je neustále obnovovať umeleckých buniek. Musí byť hrozné, ak umelec zistí, že ďalej to nejde. So SF som veľa vecí premiéroval, inohol som sa venovať rôznym štýlom, pedagogickej práci s orchestrom, slovenskej hudbe, v Bratislave sa nám spoločne podarilo postaviť symbolický pomník Sostakovičovi, pretože túto sezónu ukončíme svoj súkromný zájazd a naštudujeme posledné z cyklu symfónii tohto veľkého skladateľa. To sú najzávažnejšie momenty v mojom živote, ktoré mi ho spravili bohatým. V uplynulých rokoch bolo veľa práce, bolo sa čím zaoberať a myslím, že to prinieslo svoje ovocie. Domáci dirigent môže i zovsednet. Ako sa tomu vyhnúť? Ak patrí dirigent k pedagogickému typu, o čo som sa vždy snažil, musí pristúpiť i k formám nepopulárny. Dôležité je neustále vedla orchestra rásť, prinášať nové problémy; aby sa z ľudovca nestal prevádzkový „kapelmajster“, ktorý už nemá orchestra čo dať. Najťažším problémom je zostať pri orchestre — a nezaostat. Sú dva dirigentské typy:

1. lietajúci dirigent — perfektný, virtuózne ruky, pamäť, čaro osobnosti... Príde k orchestru, zoberie všetko, čo sa dá, urobí ohromný koncert, má veľký úspech — a nakoniec odide preč;

2. dirigenti „talichovského“ typu [o čo som sa vždy snažil] boli dirigenti — pedagogovia. Nemali ani taký vonkajší [Pokračovanie na 7. str.]

Slovenská filharmónia

4. a 5. III. 1976

Ceský komorný orchester na čele s umeleckým vedúcim **Josefom Vlachom** je čo do počtu členov — telesom len o málo väčším ako SKO; jeho celkový prejav je však zásadne odlišný — jednak vo výslednom zvuku, ale predovšetkým v celkovom prístupe. Vysoko treba obhodnotiť dramaturgiu jeho vystúpenia, pre ktoré usporiadateľa zámerne vybrali program z diel, s akými SKO nevystupuje. Odznelo tak 5 skladieb — každá z iného slohového obdobia, a teda aj s inými reprodukčnými požiadavkami. Baroko zastupovala suita **Král Artur** od **Henryho Purcella**. Česki hostia ju začali na vynikajúcej úrovni, ale nie s takou zvukovou prieraznosťou i tónovou brilianciou v pasážach, na akú sme pri interpretácii barokových majstrov zvyknutí u SKO. Tónová viacnosť, ušlachtilosť, menšie vibrato, účinná výstavba charakterizovali výkon „vlachovcov“ pri podaní jedinečného **Adagia a rúgy c mol** (Köchel 546) od **W. A. Mozarta**. V tomto prípade prejav českých hostí bol azda blízko interpretáčnému ideálu predstaviteľa viedenského klasicizmu. Tematické nástupy vo fúge boli sice zreteľné, ale v každom prípade nie zbytočne forsované. Tvorbu českých autorov reprezentovala **Meditácia na staročeský chorál „Svatý Václav“** od **Josefa Suka**. Hráči sivárnili dielo so značnou dávkou hlbavosti, emocionality, no dominovame sa, že sa im celkom nepodarilo vystihnúť pravú sukovskú atmosféru, ako ju poznáme napr. z nahrávok V. Talicha.

Prvú polovicu programu uzatvorila rytmická pregnantná, svieža, invenčne vynálezačná, poslucháčsky i interpretáčne veľmi vdačná **Maľa suita** od **Išu Krejčího**. O jej zaangažovanej, brilantnej a doslova strhujúcej reprodukcii treba sa nám vyslovíť slovami najvyššieho uznania, dôkazom čoho bolo aj srdečné príjatie diela u obecenstva (zopakovanie finálnej časti).

Celú druhú polovicu programu vyplňala hudba k baletu **Apollon Musagète** od **Igora Stravinského**. Uvedenie diela bolo dramaturgickým prínosom. Interpretácia sa vyznačovala podčiarknutím filozofického podtextu a jemného zdôrazňovania rytmického parametra. Podľa nášho názoru by bola zniešla ešte pinokrvnejšie stvárnenie i bohatší fantazijný vklad. Technická zložka i výstavba boli však hodné úrovne popredného českého komorného telesa.

V. ČIZIK

Pražská jar 1976

Od 12. mája do 4. júna t. r. sú vypočujú návštěvníci koncertov XXXI. medzinárodného hudebného festivalu Pražská jar na 53 koncertoch do dvesto skladieb od takmer sto skladateľov. V roku XV. zjazdu Komunistickej strany Československa prináša program festivalu, verný svojej tradícii, dielu českých a svetových hudebných klasíkov v podaní vynikajúcich domáčich a zahraničných umelcov. Medzi otvorením festivalu cyklom symfonických básni Má vlast od Bedřicha Smetanu a ukončením Beethovenou 9. symfóniou, budú na programoch koncertov najčastejšie diela W. A. Mozarta, ktorý má tohto roka jubileum, L. v. Beethovena a Dmitrija Šostakoviča. Ako po iné roky, ani teraz nebudú chýbať diela J. Brahmsa, F. Schuberta, J. S. Bacha, F. Liszta a ďalších cudzích majstrov. Z českej hudby si vypočujeme ďaleko diel národných klasíkov, naproti tomu sa však objavia diela viac než štyridsiatich skladateľov všetkých epoch — vrátane diel skladateľov nastupujúcej generácie.

Zaznejú premiéry nových diel, medzi nimi aj Hudba žene od Alexandra Moyzesa, Iniciály Jiřího Pauera a piesňový cyklus Dážď na Bajkale od Josefa Boháča.

V Prahe privítame vzácných hostí — Státny symfonický orchester Leningradskéj filharmónie s dirigentom Jurijom Temirkanovom, Montrealský symfonický orchester s dirigentom Rafaelom Frühbeckom de Burgos, Berlínskych filharmónikov s dirigentom Herbertom von Karajanom, Piccolo Teatro musicale Virtuosi di Roma s dirigentom Renatom Fasanom, Madrigalový súbor z Bukurešti, ktorý viedie Marin Constantin, Kvarteto Taliano, Kvarteto Amadeus, klaviristu Claudia Arraua, huslistov Leonida Kogana a Gidona Kremera, speváka Niccolata Geddu a mnoho ďalších. Príde Slovenská filharmónia, Slovenský komorný orchester a Slovenské kvarteto.

Ako každoročne, t v tomto roku bude mať Pražská jar svoju predohru: Medzinárodnú hudebnú súťaž, tentoraz venovanú husliam a violončelu. Začne už 30. apríla a potrvá do 14. mája t. r.

M. SOBOTKA

Vytancovala zlatú

Jana Károlová, laureátka „Prix de Lausanne 1976“.

Po víťaznom umiestnení v juniorskej kategórii I. československej baletnej súťaže v Prahe ocenila výnimočné nadanie 17-ročnej baleriny Jany Károvej aj porota Medzinárodného konkursu mladých baletných umelcov v Lausanne. Zo 67 súťažiacich (vo veku 16–19 rokov) z takmer všetkých krajin sveta prírečli „Prix de Lausanne“ a zlatú medailu Jane Károvej a Belgičanovi Ben van Cauwenbergovi. Je to úspech ozaj radostný, pretože cenu udeľujú len v prípade mimoriadnych výkonov. Ďalšie hlavné ceny — rok bezplatného štúdia v jednej z popredných svetových baletných škôl a štipendium udeliili S. Princevej zo Švajčiarska, Francúzkej Laure Balonovej, Zuzane Johnsonovej a Andrewovi Wardovi z Veľkej Británie a Dánoni Robertovi Johannsenovi.

Druhá z československých nádejnych tanecnic — Michaela Černá, ktorá sa delila s Janou Károvou o prvé miesto v československej baletnej súťaži r. 1975 — získaťa čestné uznanie za najlepšie predvedenú klasickú variáciu a preníu vo forme štvortýždenného pobytu v Letnej baletnej škole Olega Brianského v Saratoga Springs (USA).

A. PASTOROVÁ

Hudba v televízii

Televízne vysielanie hudby by malo byť pravidelné sledované — podobne ako premiéry v SND, alebo abonentné filharmónické koncerty. Dôvodov k tomu je viac: napr. značný finančný náklad na mnohé relácie, konfrontácia umeleckej hodnoty diela, alebo jeho interpretácie v dvoch aspektoch — potencionálnom a aktuálnom, estetický a svetozáborový vplyv vysielanej hudby na široké masy našich občanov a pod. Akú reliéfnosť napovedá a vyzkúša februárové vysielanie hudby bratislavskou televíziou, nie je ani pre hudobného kritika jednoznačne — práve gre neorganizovanost pra-

videlného referovania — ani v odbornej ani v dennej tlači. Preto z množstva februárových akcií vyberáme niektoré, ako sme ich videli a spontánne zhodnotili, bez dôkladnejšieho prieskumu sociologickej:

Hudobní pedagógovia radi diskutujú na tému procesu apercepcie umeleckého diela vo fázach vnímania, prežívania, chápania a hodnotenia; konzumentovo hodnotenie emocionálne, estetické a ideové je sprevádzané sympatiami, alebo antipatiou k istým druhom, žánrom a štýlom hudby, akreditáciou, alebo diskreditáciou, pozitívnym — alebo negatívnym postojom. Vlastne z tohto pedagogického aspektu estetickéj a didaktickej interakcie sme si pozreli relácie „**Ceská filharmónia hovorí a hra**“. Konštatovali sme, že Debussyho Faunovo odpoludne, Beethovenova Leonora, Dvořákov Karneval zaznali v kvalitnom podaní — po vý-

Soči — Martin — Berlín — Sokolov

Štafeta s krásnym poslaním

MARTIN '76

Hudobný život v 4. čísle priniesol článok o Slovenskom festivale politickej piesne v Martine. Už v čase prípravy podujatia v Martine bol ďalší festival politickej piesne — berlínsky. Veľká medzinárodná prehliadka sólistov a súborov — prevažne amatérskych — s otváracím a záverečným koncertom vo Friedrichstadt palaste, s mnohými koncertami v sálech i priamo v závodoch, s početnými mitingami, stretnutiami účastníkov a diskusiami o politickej piesni. ČSSR na tomto festivale reprezentoval Miroslav Ličko so skupinou Generácia. Nás spevák sa uvedol trumi piesňami zo svojho repertoáru: V pamäti sveta (I. Vašica — G. Hupka), Tam pri Dukle (A. Brezovský — G. Hupka) a Posledný boj (so sov. aut. Nožkina). V čase, keď sa štvrté číslo HZ dostalo do rúk čitateľom, bol v Sokolove Celostátny festival politickej piesne — opäť prehliadka domáčich i zahraničných interpretov. Okrem viacerých skupín, ktoré predtým vystúpili v Berline (Moncada z Kuby, Aparcoa z Chile, Quintetto Clave z Argentiny, Grenada zo ZSSR, Spartacus z NDR) a vybraných sólistov i súborov z CSR, vystúpili aj účastníci martinského festivalu: skupiny PINK 32, OCI so sólistom I. Jakubcom, NOVUM, Marcela Laiferová — s výfaznou piesňou posledného ročníka martinského festivalu. M. Jamrich, duo K. Karovičová — P. Topolský a skladba B. Trnečku — J. Turana v interpretácii M. Ličku získali i tu uznanie poroty.

Nemožno neuviesť festival, ktorý na sklonku minulého roka ako prvý odovzdal festivalovú štafetu tým ďalším: Medzinárodný mládežnický piesňový festival Červený karafiát v Soči. I na tomto festivale — spolu s Karolom Zichom — reprezentoval Miroslav Ličko, ktorý v silnej medzinárodnej konkurencii účastníkov z 24 štátov získal presvedčivou interpretáciu berlínskeho repertoáru III. cenu. (Vítazkou festivalu sa stala Argelia Fraccoso z Kuby, ďalšie ceny si odnesli reprezentanti ZSSR, BER, PER a USA). Festival v Soči je osobitý súťažou spevákov, interpretujúcich mládežnické a politické piesne. Súťaž sa sústredila do troch koncertov, z ktorých mal každý iné obsahové zameranie: večer sovietskej piesne, národnnej piesne a

začali organizované bojovat za odstraňovanie spoločenských antagonistov a pochopili, že piesň je dobrým pomocníkom v tomto boji, že je i zbraňou. A práve na túto tradíciu nadávajú festivaly politickej piesne. Každý z nich má

● V Bratislave zasadala porota MEDZINÁRODNEJ HUDORNO-DIVADELNEJ TRIBÚNY MLADÝCH INTERPRETOV, spoločného projektu Medzinárodnej hudebnej rady a Medzinárodného divadelného ústavu. Porota, ktorej predsedal prof. Lars Malmborg, po výpustení nahrávok 30 spevákov z rôznych krajín sveta vybraťa desať mladých interpretov, ktorí budú účinkovať na podujatiach Medzinárodnej tribúny mladých interpretov v rámci tohto ročníka BHS. Do finále Tribúny postúpili: Hans Joachim Porcher, bas (NSR), Peter Dvorský, tenor (ČSSR), M. L. Haselgrenová, alt (Švédsko), László Polgár, bas (MLR), Brigitte Eisenfeldová, soprán (NSR), Solveig Earingerová, soprán (Švédsko), Georg Tichy, barytón (Rakúsko), Galina Kalininová, soprán (ZSSR), Martti Wallén, bas (Finsko) a Veronika Kincsésová, soprán (MLR).

národného referencie: „Hľadanie hodnôt“. Inscenácia Bizetovej opery „Carmen“ je novým žellezkom v ohni diskusie: „ako inscenovať operu v televízii? ... mnohé cesty vedú do Ríma...“, — a preto neposkytujeme ani rady ani „nediskutabilné“ normy. Herecky je však Carmen záležitosťa, ako sme vynímali vásňivú cigánsku na obrazovke. Vizuálna tekavosť z mozaiky záberov unavuje oči a odpútava od hudby. Pri najzávažnejších dielach svetových hudebných hodnôt je v tomto televízne režia nenapravitelná.

L. TURDOŇ

vlastnú koncepciu, iný rozsah i rozdielny dosah, späť ich však spoločná myšlienka: vyjadriť piesňou vzťah k pokrokovým ideákom, solidaritu, boj za mier a proti imperializmu. Je príznačné, že priestory na prezentáciu politickej piesne poskytujú práve socialistické krajiny, i keď politická pieseň v týchto krajinách

má v súčasnosti čiastočne iné obsahové zameranie, vychádzajúce z podmienok socialistickej spoločnosti. Revolučnú a sociálnu tematiku, tak charakteristickú pre piesne z kapitalistických krajín, nahradzú budovateľská tematika, úcty k významným historickým udalostiam i medzinárodným vzťahom. Tak, ako sa nedávno vytvorila sieť festivalov populárnej piesne, dnes možno povedať, že existuje aj sieť festivalov politickej piesne pod záštitou mládežnických organizácií. Jestvujú pevné miesta, na ktorých sa interpret stretávajú a politickej piesni dostáva priestor v koncentrovanej podobe. Pretože, a to už citujem slová účastníka všetkých podujatí, speváka Miroslava Ličku: „Najdôležitejšia a najcennejšia je — podľa mňa — ideá, umožniť vzájomné kontakty mladým ľuďom z celého sveta, ktorí tým, že pôsobia vo sfére kultúry, majú obrovskú príležitosť, z koncertných pódií, z vystúpení, z masovo-komunikačných prostriedkov vyjadríť solidaritu mladéž na celom svete“.

Mária Lukáčová

Aktív o zábavnej hudbe

Ministerstvo kultúry SSR usporiadalo dňa 23. marca t. r. aktiv o zábavnej hudbe, na ktorom sa zúčastnili predstaviteľia Zväzu slovenských skladateľov a Zväzu slovenských spisovateľov. Otvárací prejav povedal Jozef KOT, riaditeľ Správy umeenia MK SSR. Na záver podujatia vystúpil prof. dr. Ing. M. HRUŠKOVIC, CSc., vedúci oddeľenia kultúry a umeenia ÚV KSS. Viacero závažných otázok v úvodnom slove Jozefa Kota vyvolalo podnetnú a obsažnú diskusiu, ktorá nebola formálna, ale priniesla rad zaujímavých postrechov na zlepšenie stavu slovenskej zábavnej hudby. Pripomeňme si najzávažnejšie myšlienky zo správy s. Jozefa Kota:

OTÁZKAM POPULÁRNEJ HUDBY

sa venovalo viacero zasadnou-
a z nich vyplývajúcich materiá-
lom najvyšších stranických a
štátnych orgánov od XIV. zjaz-
du KSC. Pripomeňme aspoň ma-
teriál z r. 1973, ktorý preroko-
valo Predsedníctvo ÚV KSS „Si-
tuácia v oblasti populárnej hud-
by na Slovensku a koncepcia
jej rozvoja“, v roku 1974 sa
Sekretariát ÚV KSC zaoberal
situáciou v tomto žánri a vy-
pracoval „Správu o situácii v
oblasti zábavnej hudby“. Pos-
ledným dokumentom je spoloč-
ná „Koncepcia ďalšieho rozvoja
slovenskej zábavnej hudby“,
ktorú prerokovalo Predsedníctvo
ÚV KSS, vláda SSR a kolé-
gium ministra kultúry SSR. Sú-
druh Kot sa vo svojej správe
vyslovil k úrovni tvorby zábav-
nej hudby, ktorá napriek zán-
rovému rozšíreniu o politicky
angažované piesne nemôže
uspokojíť. Charakterizuje ju
priamernosť, žánrová a štýlo-
vá obmedzenosť, hudobná
skostnatenosť, inštrumentačná i
textárska konfekčnosť. Pokusy
o politicky angažované piesne
obyčajne stroskotávajú na nedostatočnej hudobnej inventórii.

Ako povedal, mnohé z týchto piesní vznikajú prevažne pre festivalové poroty. Tvorba autorov tohto žánru v ZSSR a NDR má veľmi významné spoločenské uplatnenie. Rovnako je to i u pokrokovovo orientovaných autorov tzv. protest-songov na Západе. Naša súčasnosť poskytuje tvorcom dostatok inspiračných zdrojov, aby v čo najširšej palete stvárnili pocity človeka socialistickej spoločnosti, jeho optimizmus a ideály. Ide o to, aby naša zábavná hudba si mládež získala a nenutkala ju preladať svoje rozhlasové príjímače na niektorú zahraničnú stanicu. Súdruh Kot podčiarkol, že by sa mal umocňovať, nielen ideový zámer piesni, ale i umelecké majstrovstvo. Malí by sa využívať skúsenosti českých tvorcov z oblasti aranžovania a žánroví i rytmického

estrosi.

k doterajšej aktivite oboch umeleckych zväzov, ktoré nevyvinuli maximálnu starostlivosť o skladateľov populárnej hudby, resp. o textárov piesni. Vyslovil však nádej, že po tomto stretnutí sa konkrétnymi úlohami budú zaoberať na svojich pracovných aktívach oba spomínané zväzy. Ak má úroveň našej zábavnej hudby rást, nemôžno sa uspokojiť s nedostatočným vzdelením Interpretov, ale i niektorých tvorcov. Bude potrebné, aby **Slovkoncert** v bu-

SPOLUPRÁCA

konečné riešenie. Stavom vzdelávania tvorcov zábavnej hudby by sa mali zaoberať **konzervatóriá** a **VŠMU**. Jednou z príčin nedostatočného autorského aj interpretačného zázemia je nedostatok scén pre malé hudočné, resp. javiskové formy. Do r. 1972 bola jedinou scénou tohto druhu **Revue Bratislava**. Dnes tieto priestory patria Interhotelu. **Rokuje sa o prinávrate spomínamej scény kultúrnym účelom**. Mohli by tu vystupovať viaceré súbory. Sú drahí J. Kot sa zaoberal i re- kvalifikáčnými skúškami, ktoré

SOCIALISTICKÝCH KRAJIN

Významnou informáciou je, že sa pristúpilo ku konkrétnej spolupráci socialistických krajín aj v oblasti populárnej hudby. Na základe iniciatívy československej delegácie na porade ministrov kultúry socialistických krajín v Bukureşti, ktorá bola v septembri 1975, uskutoční sa v r. 1976 porada zástupcov ministerstiev kultúry socialistických krajín. Predmetom porady budú otázky špecializácie festivalov zábavnej hudby v socialistických krajinách, koordinácia účasti socialistických

krajín — na festivaloch v kaptalistických štátach, teoretické a praktické otázky vzťahujúce sa k populárnej hudbe v burzoáznych krajinách, vplyv populárnej hudby na výchovu mládeže a pod.

Na záver svojho prejavu sú
druh **J. Kot** naznačil opatrenia,
ktoré vyplývajú z vyššie pove-
daného a kladú veľkú úlohu na
umelecké zväzky, hudobné ško-
stvo, agentúru Slovkoncert,
Slovenský hudobný fond, hu-
dobné vydavateľstvo Opus, osve-
tové zariadenia a ďalšie zainte-
resované inštitúcie, ktoré sa
podielajú na šfren populárnej
hudby.

DISKUSIA

V koreferáte zasi. umelca Mihálika Nováka sa bilancovala práca ZSS od IV. zjazdu Zväzu v oblasti zábavnej hudby. Vy- zdvihla sa práca komisie pre tento záber a činnosť Kruhu mladých autorov populárnej hudby, ktorých momentálne združuje 9 ľudí. Ďalší koreferát mal básnik Lubomír Feldekl. Zameral sa na textovú stránku populárnych piesní. Aj keď sa neustále kritizuje slabá stránka textov, on dospel k názoru opačnému. Podľa predložených piesní z posledného obdobia sa venuje tvorbe textov množstvo básnikov — z viacerých spomíname Peteraja, Hupku, Turana, Strassera, ale i Feldeku. Bolo skomponovaných viacero piesní na básku Válku i Mihálka. E. Feldekl považuje tento zjav za unikátny úkaz — momentálne nie je podobná situácia ani v Čechách. Treba sa však spýtať či sú situácie, kde piesne zaznieva (estrády, televízne vystúpenia a pod.) priaznivé pre bánský text. Obyčajne vynikajú melódia, nápad — slovo sa stráca. (Príkladom sú typické „festivalové piesne“). Slovo, zhudobnené napríklad v šansóne, vyžaduje intimitu mälych divadiel. L. Feldekl podčiarkol, že honorárové ocenenie piesňových textov ovplyvňuje prácu tzv. **pohotových veršotepcov**. Tu záleží na dôslednosti redaktora, niekedy i na ňastnom stretnutí textára a hudobníka, či sa podarí vtiahnuť do umeleckej spolupráce na tvorbe pesničky kvalitného básnika. Bolo by dobré, keby sa zaužívalo publikovanie textov populárnych piesní.

Do diskusie priniesol viacerí podnetov **Kamil Peteraj**. Zdôraznil, že stále chýba u nás fungovaná kritika pre tento žánr. Specializované školstvo, je ne-dostatočná starostlivosť o amatérské skupiny, je slabé technické vybavenie skupín, nedostatočná inovácia textárskych a hudobných kádrov, kolísavosť kritérií pri výbere skladieb — obyčajne sa nabráva pohodlný priemer, podceňuje sa dramaturgia LP platni, honorovanie texiov je rovnaké v prípade kvalitných — i nekvalitných stále zostáva problémom hudobné aranžmán. Dobré spevácke mají svojich producentov, ktorí by profilovali aj ich umelcťu osobnosť v tom zmysle, aby skutočne prezentovali

svoje najvýraznejšie črty a inklináciu k tomu-či onomu prúdu v oblasti zábavnej hudby. Ďalším diskutujúcim bol **doc. L. Burlas, CSc.**, ktorý v krátkom exkurze do histórie sa snažil poukázať na ideálny typ piesne, v ktorej slovo i hudba sú rovnováhe. Konštatoval, že v súčasnej piesni sa presadzuje melódia na úkor textu. Autori hudby by mali mať nie len invenciu, ale aj zmysel pre štýl piesne, pre náladu textu. **Ján Strasser** zaoberal sa o. i. tvorou textárov pre malé, či amaterske divadlá. Hovoril o fažkej pozícii textárov, ktorí robia obyčajne tešty **na hotovú** domácu melódiiu, alebo zahraničný hit. Opačná situácia nie je zvykom, resp. chýbajú k tomu zohraté teamy. Vytok dnešného situáciu, kedy je textár ne svojprávny aj **podľa autorského zákona**, pretože hudobník môže manipulovať s celou skladbou. **Peter Brhlovič** vo svojom príspevku žiadal fundované sociologické výskumy smerom ku konzumentovi. Komu je vlastne ten-koľky žánor adresovaný? **Ján Turan** hovoril o problematike politickej piesne. Zdá sa mu, že nie je do hodnotená ani finančne, ani

GRAMORECENZIA

Antonio Vivaldi
LE QUATTRO
STAGIONI
(Stvoro ročních období)
Slovenský komorný orchester — umělecký vedoucí: Bohdan Warchał
© OPUS Stereo
9111 0399

ANTONIO VIVALDI
LE QUATTRO STAGIONI
THE FOUR SEASONS / ŠTYROU ROČNÝCH OBDOBÍ

Baldan Warchał, Violin / Host

**Antonio Viva
di:
(NSTRUMEN-
TÁLNE KON-
CERTY I.
Slovenský ko-
morný orches-
ter — umelcov-
ký vedúci: Bohu-
dan Warchal
© OPUS Stere-
9111 0305**

Slovenské gramofónové vydavateľstvo OPUS rozšírilo svoj dramaturgický fond o dva umelecky kvalitné, poslucháčsky vdačné tituly z Vivaldiho tvorivej dielne, ktoré — v reálizácii Slovenského komorného orchestra — sa stali v poslednom období "slálgrom" gramofónového trhu.

pretože je výrazná, mnohotvársna, vychádzajúca z originality, vtipu a nevšednej tvorivej invenčie autora. I keď je na prvý pohľad vyvážená, v podstate stavia na bohatých tematických, dynamických, zvukových kontrastoch, ktorými dosahujú silných účinkov. Warchalovcom sa stal skladateľ zvlášť blízkym

Hudobný odkaz Antonia Vivaldiho stojí v popredí záujmu SKO už od prvých rokov existencie. Nie je náhodou, že talianske baroko (najmä s tvorbou Vivaldiho, Corelliho, neeskôr Albinoniho, Manfrediniho, Locatelliho, Scarlattiho) stalo sa jadrom repertoáru súboru. Bohatá motivická invencie, živost, prechádzajúca miestami až k rytmickej bujarosti rýchlych častí, ale i kantabilnosť pomalých úsekov, ktorá vychádza zo spevnych i tanečných časti talianskej ľudovej melodiky — to všetko vyhovuje na turelu mladých, temperamentných muzikantov. Perfektná technika im pomáha hlbšie preniknúť do umeleckej podstaty diel, ktorých sa zmocňujú s hĺbokou muzikálitou, brillantnosťou, pozoruhodnou virtuozitou, osobitým zvukovým šarmom.

práve pre tieto vlastnosti, ktoré ich interpretačnému umeniu vari najlepšie vyhovujú. Vysočá umelecká i profesionálna úroveň poslednej nahrávky Styroch ročných období je tohto presvedčivým dôkazom. Vítazom neobstojí v konkurencii nahrávok, aké realizujú popredné talianske súbory svetového mena (I Musici, Virtuosi di Roma, či Societá Corelli). Stotožnenie sa s Vivaldiho hudobnou rečou je u SKO dokonale, podporené tvorivým umocnením výrazovým a dynamickým nuansovaním zvukom alebo plôch jednotlivých častí koncertu. No snáď najvýzrazenejšími sú tretie časti „Jari“, „Letá“, „Jesene“ a Largo zo „Zimy“. Práve prostredníctvom hodnotných nahrávok môžeme sledovať rast a umeleckú vyspelosť tohto ensemblesu. Ak si premietame v mysli

Nam Dobrucký v Koncerte pre dvoje huslí a sláčiky a mol, op. 3, č. 8, Anna a Quido Höblingovci v Koncerte pre dvoje huslí a sláčiky c mol (Pincherle č. 436) a Juran Alenxander v Koncerte pre violončelo a sláčiky d mol (Pincherle č. 282). Prístup každého z nich je veľmi zodpovedný, muzikantsky precíttený, technicky prepracovaný, umelecky dotvorený. Sú dielom umelcov-sólistov i celého kolektívu, nad ktorými pevne vládne osobnosť Bohdana Warchala. Vivaldiho húdobná reč dobre vyhovuje ume-

V súčembí roka 1974 položili základný kameň významnému podujatiu v organizme hudobného života Nemeckej demokratickej republiky. K 25. výročiu vzniku NDR a z priležitosti Mimoriadneho zjazdu Zväzu skladateľov a hudobných vedcov NDR v týždňom rozpätí predstavili sa dieľa rozmanitých žánrov i autorských rukopisov. Jednotiacim kritériom prehliadky bolo výlučne zameranie sa na domácu tvorbu, jej cieľom — „predstaviť rozvoj mnohostranného socialistického hudobného umenia, ovplyvniť umelecké vnímanie i estetické požiadavky širokého poslucháčského okruhu“. Žánrová paleta prvých Dni hudby NDR bola pestrā: obsahla symfonickú a komornú hudbu, sólovú a zborovú pieseň, inštrumentálnu hudbu a hudbu pre mládež až po nové opusy rôznych odvetvov zábavnej hudby. Šírka dramaturgického záberu zostala, zmenilo sa však časové situovanie prehliadky, ktoré prah novej koncertnej sezóny i náváznosť Berlínskych slávostných týždňov (v tomto roku oslávia dvadsaťročné jubileum) uberali na prítážlivosť. Dni hudby NDR sa poriadajú každý druhý rok — v strede sezóny, v posledné februárové dni, budú sa striedať s Biennalem, ambicioznom pokusom o konfrontáciu tvorby a interpretačných kvalít v prvom rade socialistických krajín.

2. DNI HUDBY NDR, ktoré sa uskutočnili v dňoch 20.—24. februára 1976 boli starostlivo a dôkladne pripravené: predchádzala im dlhodobá a intenzívna propagácia, pevnosť stavby v predstihu vypracovaného a predloženého dramaturgického plánu narušilo minimum zmien, pre ozvučenie novej tvorby sa angažovali najlepšie interpretačné sily, atraktívne boli dejiská koncertných podujatí (vládli im berlínska Štátne opera a Komická opera), poslucháč dostať do rúk programové zošity s obsiahlymi a prečinnými informáciami a s kvalitnými analýzami predkladaných skladieb, veľmi pozornáku prehliadke bola aj tlač, rozhlas a televízia. Poriadateľ — Zväz skladateľov a hudobných vedcov NDR napínil Dni aj pracovne. Muzikologovia NDR diskutovali o koncepcioných otázkach hudobno-historických práce a o problematike foriem a spôsobu hudobnej analýzy, trojdňové kolokvium hudobných pedagógov sa venovalo umiestneniu novej tvorby a pestovaniu odkazu vo vyučovacom a vzdelenávacom programu hudobných škôl.

Dni hudby NDR 1976 programovali štyri symfonické koncerty, tri komorné, tri školské a mládežnícke koncerty, tri večery, na ktorých znel šansón, beatová hudba a angažovaná pieseň — a bola tu aj možnosť navštíviť scény, ktoré uvádzajú súčasnú domácu tvorbu. Prevažovali skladby z rodenia v ostatných dvoch rokoch, mnohé sa predstavili premiérovo, odzneli však aj diela, ktoré sa zaslúžili o profilovanie štvrtstoročnej cesty hudby Nemeckej demokratickej republiky.

Vydarila sa predohra i finále Dni — obidva symfonické

DNI HUDBY NDR

koncerty sa zaradili na čelo prehliadky. Otvárací koncert v Štátnej opere (dirigoval W. D. Hauschild) premiéroval 4. symfoniou Wolfganga Straussa (1927), v druhej a tretej časti umocnenú sopránovým sólom na text básnika minulého storočia Otto Roquette (sólistka R. Frank-Reineckeová), Hansa Jürgena Wenzela (1939) reprezentovalo modernými orchestrálnymi efektmi presýtené Concerto. V prvom rade to bol však večer Ernsta Hermanna Meyera, na každom poli mimoriadne činorodej osobnosti, predsedu Zväzu skladateľov, ktorý prednedávnom oslavil svoje sedemdesiatiny. Hľadisko nadšene aplaudovalo autorovi Husového koncertu, ktorého úspech otvoril v roku 1965 jeho inšpirátor a prvý interpret — David Oistrach. V tento večer hral koncert Oistrachov žiak Gustav Schmahl — vynikajúco: poslucháčom timčil Meyerovu vieru vo výrazovú i formotvornú silu melódie, Schmahoovo meno sa spomína už na popoluhaní koncerte otváracieho dňa v kultúrnej sále závodu EAW Treptow, kde sa predstavil interpretáčny dorast, žiaci hudobných škôl Lipska a Drážďan a kde sa nanovo potvrdila štedrosť, akou skladateľia NDR obohacujú repertoár tejto generácie (hrali sa súborové kompozície Schwanenove, Gersterove, Maiove, Weizendorfove, Habichtove, Hübnerove, Hermannove). Koncertu dominovali Bachovské variácie Paula Dessaua, s ktorých mimoriadnu technickou náročnosťou viac než pozoruhodne súperil orchestra Vysokej hudobnej školy v Lipsku a v ktorých sa zaskvel 22-ročný koncertný majster Fischer — žiak profesora Schmaha... Záverečný koncert v Komickej opere dirigovali J. Willert a G. Oberfrank. Aj u nás známy mladý barytonista Siegfried Lorenz interpretoval Piesne rozlúčky, elegický ladený, komornošofosú orchesterálnou sadzbu, jemnosťou motivickej práce sa vyznačujúci cyklus na texty Hermanna Hesseho a Rudolfa Wagnera-Régenya (1903—1969). Význam kvality interpreta pri odovzdávaní novej tvorby potvrdil výborný čeličista palmovského typu — Hans Joachim Scheitzbach: Paul Heinz Dittrich (1930) mu venoval brillantný, všetko čo je v súčasných možnostiach nástroja využívajúci (miestami však už nadužívajúci) čelový koncert, pozoruhodný a neobvykľom nástrojovým zoskupením sprevádzajúceho orchestra (tri skupiny tutti a sláčikové kvarteto). U Scheitz-

bacha sa perfektnosť techniky snúbi s plným muzikantským angažovaním sa, so schopnosťou strhnúť obecenstvo — dokáže skladbu „uplatniť“. Aj čembalistu Peter Meyer a hobojuistu Peter Basche majú veľký podiel na úspechu nielen v názve, ale i v stavbe zvláštnej kompozície Reinera Bredmeye (1929) — Čembalový koncert ako hobojový koncert. Štátne vyciselovaná III. symfónia Siegfrieda Köhlera (1927), inšpirovaná P. Nerudovou Odou na minulosť uzavárala dramaturgicky pestrý, interpretačne nadpriemerný koncert. Weimarský Štátne orchestra a sólisti predstavili časti opery Omphale Siegfrieda Matthusa, Geisslerova kantátu Zvony z Buchenwaldu, Straussovu I. symfóniu a podľa bartókovského strihu „ušitú“ Tanečnú suite S. Kurza. Bravol sprevádzalo premiéru Koncertu pre pikol a orchestra od Tila Medeka na koncierte Berlínskeho symfonického orchestra — a patrilo predovšetkým sólistke Barbare Matzatovej.

Z podujatí venovaných komornej hudbe zaujalo predstavenie sa najmladších autorov:

odzneli ocenené skladby zo súťaže, ktorú Zväz ku Dňom hudby vypísal. Z možnosti inštrumentálnych a vokálnych variantov obsadenia pre mezzosoprán, barytón, sláčikové kvarteto a klavír najviac vytážil Willy Focke (1949) v kontrastmi bohatom, rytmicky zaujímanom Sláčikovom kvartete s barytónovým sólom (získal aj prvé cenu). Komická opera už po niekoľko rokov pravidelného poriadka Rozhovory o hudbe —

Z podujatí venovaných komornej hudbe zaujalo predstavenie sa najmladších autorov: odzneli ocenené skladby zo súťaže, ktorú Zväz ku Dňom hudby vypísal. Z možnosti inštrumentálnych a vokálnych variantov obsadenia pre mezzosoprán, barytón, sláčikové kvarteto a klavír najviac vytážil Willy Focke (1949) v kontrastmi bohatom, rytmicky zaujímanom Sláčikovom kvartete s barytónovým sólom (získal aj prvé cenu). Komická opera už po niekoľko rokov pravidelného poriadka Rozhovory o hudbe —

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

So zaslúžilým umelcom Ladislavom Slovákom

... o umení dirigentskom

(Dokončenie z 3. str.)

efekt, či už v rukách, alebo v pamäti, ale venovali všetky sily orchestru. O to som sa vždy snažil a verím, že i v tejto etape by SF mala mať pedagóga — dirigenta, ktorý by nielen bral, ale i dával. Verte mi, orchester sa zato vie ohromne odplatiť.

Ako hodnotíte nástup novej dirigentskej generácie?

Potreba je väčšia, ako skutočný stav. Ale mladá generácia tu je. To teší. Touto sezónou končí svoje pôsobenie v Prahe a chcem sa venovať hlbšie výchove mladých. Teda budem pedagógom na VŠMU. To je i jediný dôvod odchodu z Prahy. Myslím si, že nájma v budúciach rokoch bude sa potreba nádejnych dirigentov zvyšovať. Z tých dnešných spomieniek Bystríka Režuchu v Košiciach, veľmi dobrého Ondreja Lénárda v rozhlasovom orchestri a najnovšie u nás — v SF — nádejný talent — Gabriela Patocsa.

Majstře, obráťme sa k mālo odkrýványm otázkam dirigentskej prípravy. Kde začína, ako pokračuje vaša osobná štúdium, prvé kontakty s partitúrou a ktoré problémy považujete za najväčnejšie pri spolupráci s orchestrom?

Práca s partitúrou je pre mňa najkrajšia — je čistá, intimná, vtedy sa dieľo rodí v orchestrálnnej predstave. Mŕtvý zápis sa dostáva do života, hudba získava obrys... Keď dostanem novú partitúru, s vnútorným vzrušením čítam stranu po strane. Zaujíma mňa skôr z vizuálneho hľadiska: farebnosť, rytmičnosť, sadzba. To sú prvé dotyky. Neskôr ju rozoberiem formovo, tematicky — až do najmenších notových vokabulatúr, do štruktúr tematických, ktoré môžu byť veľmi malé. Alebo rozdelujem, z akých rytmických a melodických prvkov sú zložené štvrťtakty. Prirodene, skladbu rozoberiem i po harmonickej stránke. Keď mám túto kostru hotovú, začнем študovať talichovským spôsobom: zvlášť dreva, zvlášť plechy, zvlášť sláčiky a bicie. Sú tam rôzne problémy, čo do výrazu a inštrumentácie, ktoré sa vynoria v sadzbe jednotlivých skupín. V modernej partitúre je harmonická stránka zvlášť zložitá. Podobne je to s rytmom a farebnosťou orchestra. Budovaf orchestra, to nie je len tvrdá práca na presnom spoluznení, ale predovšetkým snaha o pestovanie zvuku! Teda to, čo tak geniálne vedel robiť Talich. Dirigent je vtedy dobrý ak sa neuspokojo s zvukom, aký mu orchestra dáva, ale ho spoluvtvára, čerpá zo širokej palety farieb. Táto ideia zvukovej krásy sa rodí už doma — vo fantázií, z čistých zážitkov. Môžem vám povedať, že práca „na sebe“ je tá najpoctivejšia dirigentská práca. Ak môžem denně tri hodiny študovať partitúry, odchádzam k orchestrau s veľmi jahkým pocitom a môžem skúšať veľa hodín, lebo som nasiakol, občerstvili všetky vnútorné sily, ktoré sú potrebné, aby som túto prácu robil.

A potom príde tá krásna práca s orchestraom. Ak dirigent považuje teleso len za inštrument, na ktorom hra, tak to nie je celkom dobre. Keď si myslím, že on vytvára koncepciu a je jedinečný, a jediný, zas to nie je správne. Vtedy prichádza k orchestrau z pozície sily. Napok — mal by spolupracovať s muzikantmi tak, aby cítili tvorivý podiel na výsledku. Hráč môže byť po skúške fyzičky unavený, ale ak má hrejivý pocit, že bol súčasťou tvorenia, je šťastný. Muzikantská duša je pri tvorebě veľmi potrebná. Dôraz kladiem na to, aby každý hráč pestoval technickú zdatnosť, iba tak sa dá čo najskôr pristúpiť k tvorivej práce. Nová hudba prináša enormné ťažkosti — ale to holo vždy, i z doby Beethovena. Nároky rastú v každej oblasti života. Preto je potrebné zbaťať sa technických problémov. Dirigent cizeluje — ako diamant — svoju predstavu a často vie diplomaticky prejsť k tomu, aby reálizácia tejto predstavy bola čo najrýchlejšia.

Najväčší zážitok mám na generálke koncertu. Vtedy hráme dielo pre seba, muzicírujeme, ale ešte stále môžeme niektorý takt opraviť, naznačiť výraz... Na koncerte sú veci už definitívne. Ovocie pedagogickej práce dirigenta nemusí byť zreľé hneď na nasledujúcom koncerte. Často prišli do SF dirigenti, ktorí sa po skúške spýtali: „Kto je tu sér, lebo ten orchestra je veľmi dobre vedený...“ Práca sa môže prejavíť aj u iného a jej konštatovanie je najväčšou satisfakciou pre šéfdirigenta.

Rozhovor pripravila:
TERÉZIA URŠÍNOVÁ

Môžete mať aj dirigént vašej osobnosti vyhranenosť isté vzory, ideály, osobné sympatie k istému typu dirigenta?

Mal som v živote veľké šťastie: bol som žiakom Václava Talicha. U neho som zaznamenal neustály tvorivý duch. Ani na chvíľu duševne nezastal. Pestoval fantáziu. Každé umenie bolo pre neho posvätnej a pramenné. Opakoval: „Tak som rád, dnes som pracoval s partitúrou ťažri hodiny“. A my sme sa čudovali: ako je to možné, ved to a to dieľo už dirigoval niekoľkokrát! Keď človek ide v týchto ťlapájach, vidi, aká mûdrost je v talichovskom povzduchu. Dirigent vždy znova nájde v hudobnom zápisu veci hodné povzimnutia. Václav Talich mi to raz pri poháriku vína obrazne vyjadril týmito slovami: „Viete, Laco, misloval som v dvadsiatke ináč, v ťyridsiatke tiež ináč — a dnes tiež ináč“. V škole sme hrali z partitúr na klavíri, učili sme sa dirigentskému remeslu, Talich sem tam niečo povedal. Viac som získal od neho na prechádzkach, alebo pri vinku, kde vykladať svoj názor na hudbu a umenie vobec. A to zanechal vo mne tú pravú knížku, ako „na to“. Ako budem ja učiť? Myslím si, že budem viesť žiacov k tomu, aby boli veľmi zvedaví, ne-spokojní s dosiahnutým, aby sa hovorilo inšenom o remeselnej práci, ale z výše-ho principu rozvoja hudobnej fantázie. Talich „stvoril“ ČF. To je michelangelovská práca. Bol priam stvorený pre pedagogické pôsobenie. Keď som prišiel k Mravinskému, spýtal sa ma: „Čo tu chceš, keď ste Talichov žiak?“ Talich bol dilly čas v ZSSR a dirigoval i Leningradskú filharmoniu. Mravinsky tvrdil, že sa od neho veľa naučil. U Mravinského som sa naučil tvrdie práci na skúškach, kde to, čo pestoval Talich v oblasti fantázie, sa tu mohlo realizovať s jedinečným teleom. Talich bol lúčou kvetov. Mravinského najlepšie charakterizuje drevená socha písceho členčekom mnicha Pímena, ktorú má na stole. Symbolizuje jeho šíhlú samotu. Vychádza z prísnnej mûdrosti. Orchestra si uvedomuje jeho veľkosť, oceňuje jeho kvalitu. Doviedol Leningradskú filharmoniu k svetovým úspechom. Z dnešných zjavov obdivujem Karajana a Bernsteina. Nebudem rozvádzat, kto je väčší.

Máte blízky vzťah k hudbe dvadsiateho stočia. Zasižili ste sa u premiérovania mnohých slovenských diel. Ak zakladateľská generácia slovenských skladateľov bola nie raz podniestrená k tvorbe existenciu profesionálnej SF, isté je, že tvorba mladšej generácie nespôsobne súvisí aj s možnosťou pohotovo a ideálne interpretovať hudbu komplikovannejšieho, moderného zápisu. Myslite si, že SF je na tieto úlohy dostatočne pripravená?

Každý rozhlasový orchester je obénejší. Tak je to na celom svete. A opäťne: každá filharmónia je ľahkopádnejšia. Výplýva to zo spôsobu práce, z rýchlosťi nahrávania i dramaturgických požiadaviek. Filharmónia nemôže tak často hrať modernej hudby. Ale nemôže sa jej ani celkom vyhýbať. Priznávam, treba ju hrať viac. Snáď by bola na to priležitosť, keby sme mali podobný festival, aký je v Poľsku. Moderné partitúry majú svojský spôsob záznamu. Problém je v tom, že orchester nerád vychádza z normálnych oblastí, zákonov. Vezmíme si malú, alebo veľkú aleatoriku. I keď dirigent povie, hraje to tak, či tak — vždy to nestáči. Treba informácie spresniť, aby hráči vstúpili do istých pravidiel. Apeloval by som na skladateľov, aby nezabúdali, že každý zvuk sa dá zaznamenať tak, aby sa mohla práca dobre organizovať. Ak je partitura bez oporných bodov, je práca pre orchestra ťažká. Napriek tomu si myslím, že túto hudbu treba hrať a častejšie.

Každý umelec nutne komunikuje s poslucháčom. Už tým, že hrá pre niekoho, vytvára sa tu isté vnútorné napätie, potrebné pre tvorbu. Uvedomujete si pri dirigovaní túto spoluprácu s obecenstvom, má na nás nejaký vplyv?

Akokoľvek som vyzdvihoval generálnu skúšku, predsa na koncerte je niečo, čo chýba pri internom hraní. Je to väžba: orchester — dirigent — publikum. Vždy to prechádza cez ústredný bod a tým je dirigent. Ak máte pocit pri dirigovaní, že sála žije tichom piániom, alebo sa nesie romantickou melodiou, ak vám to spôsobuje mrazenie v chrbe a isté elektrizovanie poslucháčov i orchestra, vtedy je dirigentovi veľmi dobré. Vytvoril sa potrebný kontakt, hudba našla správnu cestu k publiku. V SF mám veľmi rád publikum, ktoré chodí na koncerty vo ťvrtok. Je vdačné za každý výkon, za každé dielo. Piatoké publikum je vyberavejšie, akoby chcelo povedať: „Tak, čo nám zahráte...! Keď je ten Mozartíček, Beethoveník, to rozmumu, ak je niečo novšie, ide sa po pauze domov“. A to nie je najlepšia vizitka! Jedno z najvýnimejších publikov som zažil v Japonsku. Vie sa úplne oddať hudbe, otvoriť svoje vnútorné brány, odreagovať sa z denných problémov a zostat priam fascinované hudbou. Najkvalitnejšie, hudobne najzviedanejšie publikum je v Nemecku. No a najbúrlivejšie sú — Taliani...

Jubilantka

Jubilujúca klaviristka Kvetka Turianska je známa našej verejnosti predovšetkým ako citlivá partnerka inštrumentalistov — najmä mladšej generácie. Pochádza z Dúbravky pri Bratislave, kde pôsobil jej otec ako učiteľ. Pod jeho vedením získala základy v huslovnej hre, neskôr (podľa prikladu svojej staršej sestry) začala hrať na klavíri. Dočasťala do Bratislavu na Hudobnú školu pre Slovensko, kde ju viedol zakladateľ tohto ústavu — Miloš Ruppeldt. Popri gymnáziu navštievovala (ako mimoriadna poslučáčka) klavírnú triedu E. Krížana na Štátom konzervatóriu a po jeho penzionovaní absolvovala u H. Haasovej. V r. 1951-56 navštievovala VŠMU, kde bola žiačkou Š. Németha-Šamorínskeho. Vysoko hodnotí jeho muzikantské zážemie, pedagogický takt, vedomosti overené praxou i široké skúsenosti všeobecného hudobníka. Na svojom diplomovom recitáli premiérovala jeho Sonátu pre klavír. Hneď po ukončení štúdia ju prijali na VŠMU ako koncertnú a sólovú ko-repetitorku katedry orchestrálnych nástrojov. Po 15 rokoch prešla na katedru klávesových nástrojov a súčasne je koncertnou ko-repetitorkou v triede sovietskeho vokálneho pedagóga Anatolija Ivanoviča Orfio-nova.

Viacero momentov sfilmovali orientáciu K. Turianskej (je od r. 1964 členkou ZSS) na komornú hru, ktorá prevláda nad sólistickou. Spolupracovala s viacerými sólistami, s ktorými absolvovala rad recitálových i menších vystúpení po slovenských mestách, na festivaloch, na prehliadkach tvorby a koncertného umenia doma i v zahraničí (Sofia). Rad poslucháčov VŠMU, ale aj ďalších umeleckých škôl sprevádzala na súťažiach — domácich i medzinárodných (Pražský jar — violončelo i klarinet, Budapest — klarinet). Spolupracovala s Čs. rozhlasom aj s Čs. televíziou v Bratislave. — zk-

Za A. Dufekom

Bratislavská hudobná umelecká obec odprevadila dňa 18. II. 1976 na cintoríne v Slávičom údoli na poslednú cestu Alexandra Dufeka. A. Dufek zomrel 14. februára 1976 po dlhej chorobe vo veku 67 rokov. Svoju umeleckú dráhu zakončil ako člen orchestra SF, odkiaľ — už poznačaný chorobou — odišiel v r. 1973 do dochôdky.

Spomíname na A. Dufeka ako na priateľa, kolegu a spolužiaka. Naše cesty sa stretli už v mladosti na Hudobnej a dramatickej akadémii. Ako žiak huslovej triedy prof. G. Náhlovského upozornil A. Dufek na seba mimoriadnym talentom. Mal krásny, kultivovaný tón, bol mimoriadne muzikálny a technicky veľmi vyspelý. Preto často účinkoval na verejných školských i mimoškolských koncertoch nie len ako sólista, ale aj ako primárius sláčikového kvarteta. V roku 1931 absolvoval Huslový koncertom h mol od d'Ambrosia. Absolvoval so sprievodom orchestra, čo bola výsada iba najlepších poslucháčov. Umelecké a osobné vlastnosti A. Dufeka sa prejavili už počas štúdia. Bol vzorný a svedomitý poslucháčom a napriek značným úspechom, ktoré dosiahol už na školskej pôde, zostal vždy skromný.

Vybávaný týmito ľudskými a odbornými kvalitami, vstúpil do umeleckého života ako člen I. huslí v orchestra ND. Napriek možnostiam účinkovať ako sólista pri priležitosťných symfonických koncertoch, usporiadaných Osvetovým zväzom a ND i v rozhlasových reláciach, aj ako primárius kvarteta, práca v orchestra tohto ambiciozného umelca neuspokojovala. Hľadal možnosť ďalej študovať, čo sa mu aj podarilo, keď dostal miesto vo Viedenskom orchestri. Tento pochyt využil na štúdium na Viedenskej hudobnej akadémii u prot. Wolfganga Schneiderhahna. Žiaľ — vojnové roky mu nedovolili štúdium zakončiť.

Po vojne sa stal členom SOČR v Bratislave, kde sme sa znova stretli pri tom istom pulte v skupine I. huslí. Bola to harmonická spolupráca, ktorá pokračovala i v Slovenskej filharmónii.

JÁN PRAGANT

Aktív o zábavnej hudbe

(Dokončenie z 5. str.)

umelecky. Jej ďalšie využitie masovokomunikačnými prostriedkami je male.

PÔSOBIT NA ESTETICKÝ CIT

Závažný prispevok povedal na záver diskusie prof. dr. Ing. M. Hruškovic, CSc. Nie náhodou sa UV KSS a UV KSČ tolkokrát zaoberali stavom zábavnej hudby. V tejto otázke sa dospelo do situácie, kedy treba rozhodnúť, ako kráčať ďalej, aby sa zábavná hudba dosiaľ na vyššiu úroveň. Rastie volný čas a s ním i rekreácia potreba ľudu. Otázkami populárnej hudby sa najvyššie orgány nezaobierajú z akýchsi „obranných“ pozícií, ale je tu už spomínaná možnosť pôsobiť i touto hudbou na estetický cit, vekus a kultúru našich ľudu. Súdruh Hruškovic podčiarkol, že nie celá západná hudba zábavného žánru je protisocialisticky zameraná. V tomto smere treba posudzovať podľa zásady leninského učenia o dvoch kultúrach. I na Západe je kultúra demokratická a revolučná — i kultúra reakčná. V oblasti výberu zábavnej hudby sa treba zamerať na hudbu, ktorá i v kapitalistických krajinách potvrdzuje ľudský kladný, tvorivý vlastnosť ľadu. Netreba podceňovať vysokú úroveň priemyslu populárnej hudby, diel, ktoré vznikajú na objednávku. Talentovaný umelec sa obyčajne snaží vytvoriť dielo hodné svojho mena — či je to už u nás, alebo v cudzine. Súdruh Hruškovic sa ďalej zameral na stav u nás, pričom odsúdil sku-pinkáre, k akému niekedy dochádza v rôznych inštitúciach. Chýbajú teoretici a kritici tohto žánru. Sociologické výskumy treba, ale ich výsledkami sa nemôžu mechanicky riadiť. Poslucháčske záujmy treba usmerňovať. Netreba kačírsky odsudzovať celú mládež, ale snažiť sa ju pochopiť v jej záľubach. Napokon — len 5 percent mladziež má vyhranený záujem o beatovú hudbu. Väčšina mladých ľadu má široké poslucháčske záľuby. Vyjadril sa i k politickej piesni. Jej autori musia počítať so spevnostou a rytmicnosťou. Politická pieseň je jedným druhom populárnej hudby. Bude sa nadalej podporovať, ale musí byť invenčná, tvorená na jeden obraz. Spoločensky angažovaná pieseň je napokon vždy tá, ktorá aktivizuje dobré schopnosti ľadu a ne-spôsobuje vychádzku i z našich tradícií. Preto nemusí byť výrazom mešiaciaca, ak nás autor píše citovú pieseň — napokon sentiment je príznačný pre istú vekovú kategóriu mladých ľad. Na záver súdruh Hruškovic ešte raz zdôraznil, že sa bude kriticky postupovať proti skupinám, ktoré vidia v tomto umení iba peniaz. V prvom rade treba hodnotiť zábavnú hudbu z objektívneho estetického stanoviska, sledovať ju a hovoriť kritické slová otvorené a priamo.

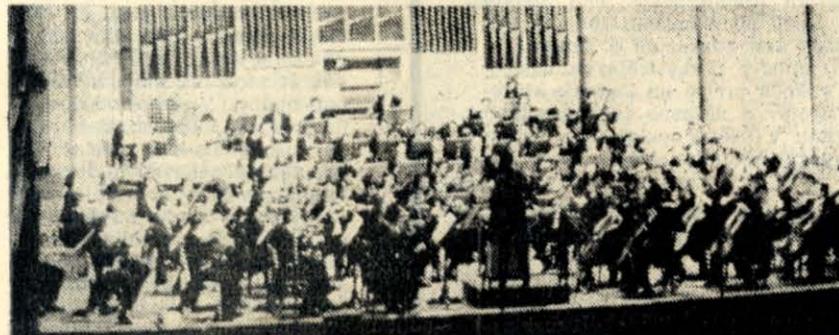
—uy-

HUDOBNÝ ŽIVOT — dvojtýždenník. Vydáva Slovkoncert vo Vydavatelstve OBZOR, n. p., ul. Čs. armády 35, 893 36 Bratislava. Vedúci redaktor: dr. Zdenko Nováček, CSc. Redakčná rada: Pavol Bagin, Ľubomír Čížek, prom. hist. Ladislav Dôža, Miloš Jurkovič, Alojz Luknár, prom. ped. Zdenko Mikula, dr. Michal Palovčík, dr. Gustáv Papp, Miroslav

Hudobná mozaika s pod Vitošou

Alexander Rajčev

Sofijská štátnej filharmonie.

Bulharsko. Vyslovíš, toto slovo a fantázia ťa zanesie na slnkom ožierené pobrežie Čierneho mora, vidiš pred sebou pestrú paletu slnečníkov, nádherných hotelov, rôznych atrakcií, opálených ľudí a vela ovocia.

Po večer Sofia a pred tebou sa vynori pohorie Vitoša, mauzoleum Juraja Dimitrova, Alexander Nevský, zelen parkov. Ale Sofia na rozhraní zimy a jari je iná, ako v tvojich predstavach. Miestami zasnežená, plná ruchu a v tomto roku, v roku XI. zjazdu Bulharskej komunistickej strany, ozdobená transparentmi, heslami, je plná atmosféry, ktorou žije celá zem.

A do tejto slávnej nádoby prispela aj Prehliadka novej bulharskej hudob-

nej tvorby 1976, na ktorej veľká väčšina diel bola venovaná XI. zjazdu. Pokúsim sa v tomto príspievku aspoň čiastočne charakterizovať diela, ktoré som mala možnosť počuť:

Toto významné hudobné podujatie trvalo už štyri roky. Každý rok sa na ňom predstavovali skladatelia všetkých generácií a žánrov dielami, ktoré vznikli v poslednom roku, alebo aspoň v posledných dvoch rokoch. Keďže som prišla až vtedy, keď už Prehliadka vstupovala do svojej druhej časti, nemôžem hovoriť o celkovom pohľade. Môžem sa dotknúť iba tých koncertov, ktoré som mala možnosť vidieť a počuť. Áno aj vidieť. Lebo hned na začiatku bol vizuálny dojem.

Vielká koncertná sieň „Bulgaria“, ktorá má 1200 miest, bola naplnená do

Písané pre Hudobný život

A. I. ORFIONOV

HISTÓRIA VELKÉHO DIVADLA

M. Michailov ako mnich Pimen v Borisovi Godunovovi (režia L. Bigratov, hudobné naštudovanie N. S. Golovanov).

S príchodom dirigenta N. S. Golovanova v roku 1948 je späť obdobie výrazných umelcovských úspechov. Tento vynikajúci bulharský devízor, ktorého bola dokonalá znalosť najmä ruských klasických opier, vyvierajúca z jeho osobného láskyplného vzťahu k ich tvorciam, si vytýčil za úlohu — znovu inscenovať, popri operách západoeurópskych skladateľov, ruský klasický operný repertoár, a to v čo najpresnejšom prevedení. Pre každu operu výbral ten najklasickejší variantu orchesterálneho znenia, orchesterálnej úpravy, a pri realizácii interpretáčnych zámerov záinteresoval najlepšie sily divadla. Výsledkom tohto náročného prístupu k inscenáciu práci boli predstavenia s vysokými umelcovskými parametrami. Stačí pripomenúť, že v období rokov 1948–1953 (kedy bol Golovanov šéfdirigentom divadla) bolo šesť operných predstavení odmenených štátnymi cenami ZSSR.

Golovanov osobne realizoval tri z odmenených inscenácií: „Boris Godunov“, „Sadka“ a „Chovančinu“. V „Borisovi Godunovi“ (režisér L. Fjodorovskij) spievali titulnú úlohu A. Pirogov, M. Rejzen a mladý Ivan Petrov. Samozvanca – Lžidimítra vytvárali G. Nelepp a G. Bošákov. Výborným Pimenom bol M. Michajlov. Znovu, tak ako v mladosti, sa zaskvel v úlohe Jurodivého I. Kozlovskej, ktorý patril k najlepším interpretom tejto úlohy na scéne Veľkého divadla. Neočakávané originálne a verne stvárnili úlohu kniežaťa Sujského interpret tenorových dramatických úloh Nikand Chanaev, Mária Mázaková a mladá Nadežda Čubenková interpretovali úlohu Mariny Mníškovej, dcéry kniežaťa Sandomírskeho. Varlaama vytvárali Vasilij Lubencov a Alexej Krivčenec.

V Korsakovovej opere „Sadko“ (režisér B. Pokrovskij, výtvarník F. Fjodorovskij) potvrdili svoje pozoruhodné spevácko-herecké kvality v hlavnej úlohe guslara G. Nelepp a N. Chanajev. Úloha Volchovej (dcéra morského círa) bola priležitosťou k vytvoreniu najlepších kreácií pre trojicu speváčok: Natáliu Spillerovú, Jelizavetu Šumskú a Irinu Maslenikovovú. V úlohe Lubavy osvedčili svoje spevácke kvality Viera Davydovová a Veronika Borisenková. Aj menšie úlohy zverili inscenátori najlepším sólistom.

V Musorgského „Chovančine“ ostala príležitosť — okrem skúsených majstrov — aj spevácka mládež divadla. Doslova interpretovali spolu s M. Rejzenom a mladý Ivan Petrov a čerstvý absolvent Konzervatória v Kišineve — Alexander Ognivcev. V tejto inscenácii upozornil prvýkrát na svoje charakterizačné umenie mladý talentovaný basista Alexej Krivčenec. Jeho knieža Chovanskij

nebol iba despotom, ale i typom bojara starej Rusi, obhajujúcim poriadky a zvyky stárobylého ruského štátu.

V tomto období inscenovali vo Veľkom divadle aj Glinkovu operu „Ruslan a Ludmila“ pod vedením A. Melik-Pašajeva, R. Zacharovu a B. Dmitrijeva. V tomto predstavení umelcovky vystávali Ivan Petrov, ktorý sa záhradovali stal prvým basistom divadla. Odborná kritika porovnávala jeho Ruslana s predchádzajúcim predstaviteľom tejto úlohy — M. Rejzenom — a oceňovali Petrovov neobyčajný výkon.

V novej redakcii bola uvedená inscenácia Cajkovského opery „Mazepa“. Jej inscenátori, spolu s predstaviteľmi hlavných úloh, boli odmenení štátou cenu ZSSR, čo samo osebe dovede kvality inscenácie.

Nemalo nových predstavení bolo vytvorených aj zo západoeurópskej opernej klasiky. V predstavení Gounodovo „Fausta“, ktorého premiéru pripravili v r. 1949, účinkovali najlepší speváci divadla. Úloha Fausta bola rozdelená na starého a mladého. Starého spieval dramatický tenorista (N. Chanajev), mladého — lyrický tenorista (I. Kozlovskej, G. Bošákov, B. Kíčevskij, A. Orfionov). Margaretu spievali N. Spillerová, L. Maslenikovová a T. Talachzeová. Mefista naštudovali A. Pirogov, I. Petrov a J. Ivanov. Z ďalších západoeurópskych opier bol inscenovaný Mozartov „Don Juan“ a Rossiniho „Barbier zo Sevilly“. K najúspejším inscenáciám zahraničných skladateľov tohto obdobia však patrila Verdiano „Aida“. Skvelé bolo predovšetkým hudobné naštudovanie. Dirigent Melik-Pašajev bol na vrchole rozkvetu svojich tvorivých sil. Tradície jeho hudobnej interpretácie sa zachovali v tejto operi až do dnešných čias. Režijné riešenie B. Pokrovského možno považovať za jed-

posledného miesta. Odborníkmi, skladateľmi, interpretmi a muzikolómi, ale v prvom rade prostími návštěvníkmi. Vedľa žien v dlhých toaletách a mužov v čiernych oblekoch sedeli staršie ženy v šatkách, vo svetroch a — čo je na naše pomery nezvyčajné — i malé deti.

Prvý koncert, na ktorom som sa zúčastnila, bol venovaný symfonickej tvorbe. Sofijská štátnej filharmonie, ktorá dirigovala Dimitar Manolov, mladý temperamentný umelec, predstavila diela Alexandra Rajčeva — Festivalovú predohru, dielo, ktoré vychádza z ľudových bulharských melódii, II. symfóniu Ivana Spasova, príslušníka mladšej skladateľskej generácie (podľa slov bulharských odborníkov „avantgardistu“ bulharskej tvorby), dielo, ktoré prijalo pritomné obecenstvo s veľkým nadšením a spontánnym „bravo“, pripraviac tak pritomnému autorovi ovácie, ktoré sú pre našinca nezvyčajné.

A ďalšie skladby večera boli z hľadiska kompozičného prínosom — nielen pre bulharskú tvorbu, ale pre hudobnú tvorbu vôbec. Či už išlo o Koncert pre orchestra od K. Kjurkijského, alebo Koncert pre klavír a orchestra od Martina Goleminova v podaní Antona Dikova. Za dirigentským pultom privítalo obecenstvo autora — popredného bulharského skladateľa — národného umelca, ktorý v tomto roku preberie za svoje doterajšie dielo „Herderovu cenu“.

V rozhovore, ktorý som s ním po koncerte robila, Marin Goleminov povedal: „Som veľmi rád, že sa takéto podujatie stáva pomaly tradíciou. Ved bulharská hudba existuje iba 90 rokov a museli sme veľmi ľahko dohadovať to, čo iné krajinu mají už za sebou. Myšlím si však, že sa dnes nemusíme hanbiť za to, čo vedia vytvoriť nielen naši starší skladatelia, ale aj ti najmladší. Dávame im všetky možnosti rastu, vkladáme do nich všetky nádeje. Osobne som rád, že aj ja som mohol prispieť svojou tvorbou do celkového rastu našej bulharskej hudby. Teší ma, že sa na jeseň stretnem s bratislavským obecenstvom, ktoré bude môcť posúdiť moju baletnú tvorbu.“

Dňaši večer môjho pobytu bol venovaný koncert z komornej tvorby. V interpretácii Kolégia pre komornú hudbu pod vedením zasl. umelca Vasila Lovčova zazneli diela V. Čučkova, B. Abráševa, C. Svetanova, S. Remenkova, A. Tekelića, M. Pekova a V. Kazandžieva. Všet-

ky diela boli kompozične zaujímavé, mnohí čerpali z bohatstva bulharského folklóru. Najdiskutovanejšou skladbou bola sólová Sonáta pre violončelo od Vasilia Kazandžieva, vo vynikajúcom predvedení Venčeslava Nikolova.

Zaujímavou akciou „Prehliadky“ sú diskusie (na druhý deň ráno) o dieľach, ktoré zazneli na večernom koncerte. Do veľkej stene Záduhu bulharských skladateľov sa schádzajú poslucháči, aby si povedali svoje vlastné názory na predvedené skladby. A práve na tejto diskusii sa veľa hovorilo o sólovej Sonáte pre violončelo od V. Kazandžieva. Bola veľa hlasov pre — aj proti. V dĺžke priebehu sa poslucháči rozhovorili o systéme tvorby, o melodike, harmonických postupoch, emotívnych účinkoch. Všetky diskusie boli zaujímavé.

Okrém sofijských súborov predstavil sa na koncerte aj Symfonický orchester štátnej filharmonie z Plevenu s dirigentom G. Notevom. Tu zazneli skladby autorov Dragostinova, Christoskova, Ságaveva a Abráševa. Väčšina z nich bola venovaná XI. zjazdu KSB.

Osobne som čakala s veľkým záujmom záver „Prehliadky“, kde sa na koncertoch predstavili najlepšie bulharské zborové telesá. Je všeobecne známe, že v tejto oblasti patria bulharskí umelci k svetovým špičkám, či už je to detský zbor Bodrá smena, Detský zbor rozhlasu a televízie, Zbor Svetoslava Obretenova, Miešaný zbor rozhlasu a televízie, alebo Ženský zbor Christiny Morfovej. Všetky spomínané telesá splnili očakávanie. Dokončalá intonáčna presnosť, výraz, zrozumiteľnosť, ktorá býva bolavou stránkou zborov, správne pochopene diela — to všetko spolu dalo nezabudnuteľný zážitok.

A ešte o jednej akcii v rámci prehliadky by som sa chcela zmieniť. Bol to koncert politických piesní. Prinesol zaujímavé poznatky, ale čo ma najviac zaujalo, boli hlasy mladých ľudí, ktorí počas celého koncertu dávali na jasno svoju spokojnosť, ale aj nespokojnosť s interpretáciou niektorých skladieb — najmä, ak ozvučenie presahovalo povolených 80 dečibelov.

Na záver by som chcela povedať, že Prehliadka novej hudobnej bulharskej tvorby splnila očakávanie nie len moje, ale aj kolegov z iných socialistických štátov a samotných bulharských odborníkov.

O. ODZGANOVÁ

ostatní boli poslaní na nútene práce na Sibír. Hudobné spracovanie tejto udalosti vychádzalo z najlepších tradícii ruskéj klasickej opery, dominovala spevnosť a zapamätovanlosť. Právom sa táto opera stala jednou z prvých klasických opier sovietskych skladateľov.

Inscenáciu pripravili dirigent A. Melik-Pašajev a režisér N. Ochlepov. Výborná zostava interpretov stelesňovala rôzne skupiny dekabristov, ich obrovskú lásku k vlasti, ako aj želianie obetovať svoj život pre lepšiu budúcnosť ruského ľudu. Popri šlachticco-dôstojníkoch boli dobre vykreslené aj postavy ruských vojakov-sedlakov, ktorí neváhali obetovať svoj život na Senátom námestí. Nemené výrazne boli stvárené aj postavy ruských žien, ktoré nasledovali svojich mužov do sibírskeho výhľadu. Dokonca aj postava samotného cára Mikulája I. — popravcu dekabristov — bola v inscenácii zobrazená veľmi pravdivo: vystupujúc na svoj trón sa trásil strachom pred nenávisou ľudu, ktorí zaplnili námestie. Alebo v scénach plesu; keď dvorci snúbenici kniežata Šepin-Rostovského, Jeleny a slabuje jej spĺnenie každého želiania, sa vrcholne rozzúri nad žiadostou Jeleny, odcľstovať s jeho zvolením za snúbencom na Sibír. Diváci nadšene kvitovali výborné herecko-spevácke výkony predstaviteľov hlavných úloh — A. Ivanova a P. Liciciana (Rylejev), I. Petrova (Bessutievi), P. Selivanova (Trubeczkij), A. Pirogova a A. Krivčená (Pestel), A. Ognivceva (Mikuláj), G. Bošákova (Šepin-Rostovskij), N. Pokrovskú a N. Sokolovovú (Jelena).

Preklad: J. RANINEC
(Pokračovanie v bud. čísle.)

Scéna z 1. dejstva opery „Dekabristi“ od J. Saporina.

Snímky: archív autora